

17

DE
HYDROPHOBIA
ET
ABIE CANINA.

3.

PRAESIDE
ANN. CHRISTOPH. ANDREA
MAYER

RENISS. PRINC. HEREDIT. BORVSS.
A CONS. AVL.

ET PHIL. DOCT. MED. THEOR. ANATOM.
SIOL. CHIR. ET ART. OBSTET. PROF. PVBL.
DIN. CIRCVLI LEBVSIENSIS ET CIVITATIS
FRANCOVRTANAE PHYSICO, ACAD. CAES.
NAT. CVRIOS. SODALI, H. T. FACVLTV.
MED. PRODECANO,

GRADVM DOCTORIS
MEDICINAE ET CHIRVURGIAE
LEGITIME CAPESSVRVS

IB OCTOBRIS d^o10^oCCCLXXXIV.

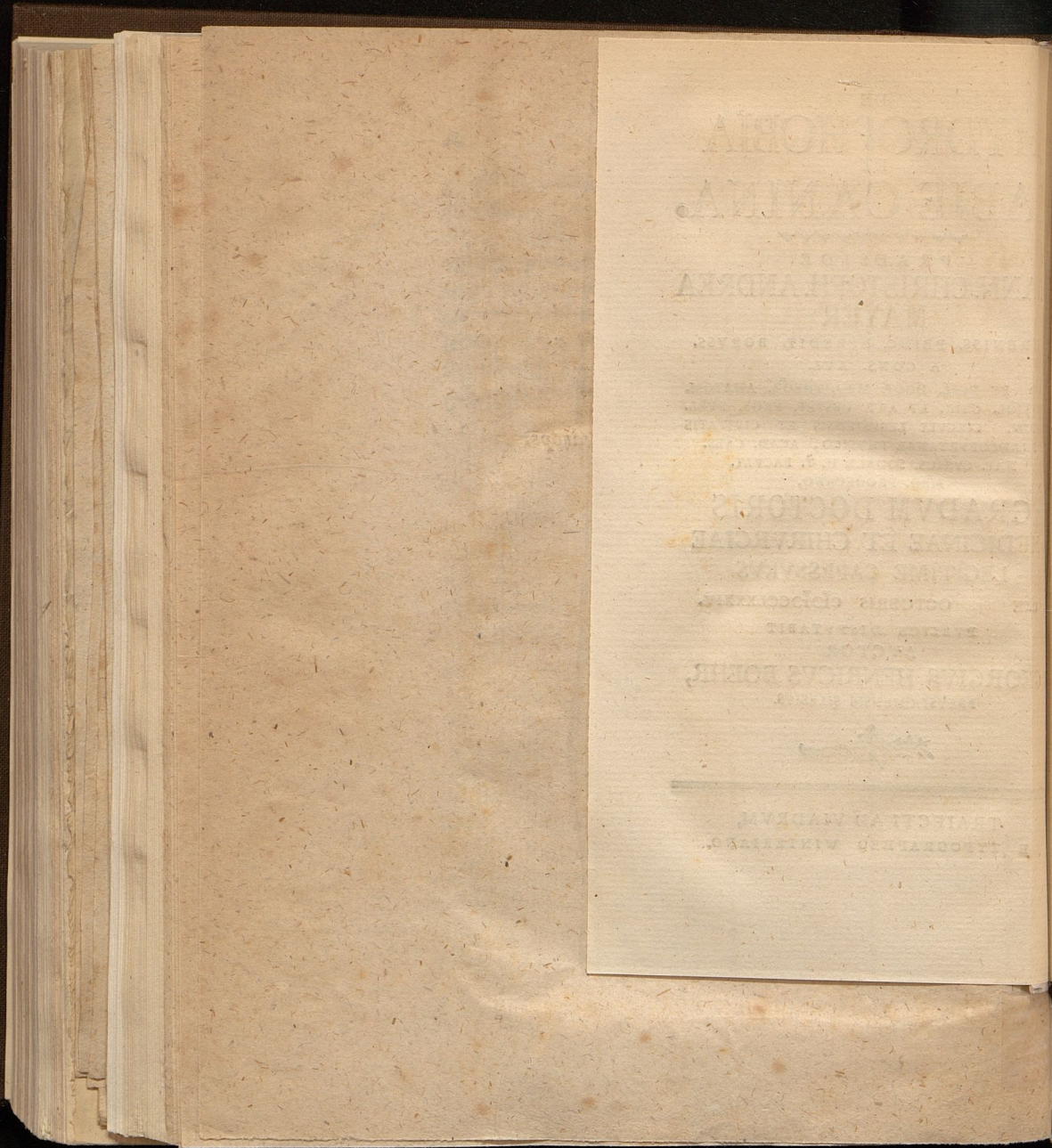
PVBlice DISPVTABIT
AVCTOR

GEORGIVS HENRICVS BOEHR,
FREYSTADIENSIS SILESIVS.

TRAIECTI AD VIADRVN,
E TYPOGRAPHEO WINTERIANO.

PE

CF

MEDI

S. R.

TENI

SILIS

REGI

COLL

NEC.

ATQV

SORV

RVM.

ACAD

SIS.

J

E

V I R O.

PERILLVSTRI EXCELLENTISSIMO.

EXPERIENTISSIMO.

DOMINO.

CHRIST. ANDREAE.
COTHENIO.

MEDICINAE. PER. X. LVSTRA. DOCTORI.
S. R. I. NOBILI. ET COMITI. PALATINO. PO-
TENTISSIMO. BORVSSORVM. REGI. A. CON-
SILHS. INTIMIS. ET. ARCHIATRO. PRIMARIO.
REGIORVM. EXERCITVVM. PROTO-MEDICO.
COLLEGII. MEDICI. SVPREMI. DIRECTORI.
NEC. NON. COLLEGII. MEDICO-CHIRVRGICI.
ATQVE. ACADEMIAE. NATVRAE. CVRIO-
SORVM. ACADEMIAE. REGIAE. SCIENTIA-
RVM. BEROLINENSIS. MEMBRO. HONORARIO.
ACADEMIAE. REGIAE. MEDICAE. PARISIEN-
SIS. SODALI. COLLEGII. SANITATIS. ET.
INSTITVTI. PAVPERVM. CVRAM.
GERENTIS. ASSESSORI.

PATRONO.

ET. MAECENATI SVO.

AETERNVM. PIE. DEVENERANDO.

HOC. SPECIMEN. ACADEMICVM

TAMQVAM.

SVMMAE. PIETATIS. ET. OBSERVANTIAE

MONVMENTVM.

D. D. D.

AVCTOR ET AMANVENSIS.

ICVM
NTIAE.

VIR PERILLVSTRIS,
EXCELLENTISSIME,
EXPERIENTISSIME!

Non multum mihi fuit quaerendum,
cui laborum studiorumque meorum pri-
mitias, tot TIBI annis debitas, con-
secrarem. Quamuis illa, quae in me
contulisti, officia, tanta sint, vt illa per-
soluere haud omnino queam, cum
omnem mihi in dies praeripias spem;
gratum tamen meum erga TE tenuis
hic labor testatur animum. Mirum fa-
ne, quod tantillum opus viro, quem eru-
ditio singularis, egregia in agendo pru-
dentia, sexcentaeque aliae virtutes cer-
tatim commendant, consecrare mihi
animus fit; sed ea fretus benignitate,
qua hucusque me profecutus es, quamque
mihi forsân non denegabis, studiorum
meorum

SIS.

meorum debitas curas TIBI deuouere
audeo. In TVAM receptum domum
me propius intuens, veluti nascentem vi-
disti opellam, quae TIBI iure debebatur.
O me felicem! si illa TIBI non displic-
ceat: me vero semper huius gratiae
insolubilis memorem existitutum, pol-
liceor. Hanc accipe igitur, VIR PER-
ILLVSTRIS, non vt TVORVM erga
me officiorum, remunerationem, quam
beneficiis TVIS assimilare non audeo,
sed vt aeternum mentis gratiae me-
morisque monumentum, et integram
qua TE prosequor.

IMMORTALIS TVI NOMINIS.

CVETOR OBSEQVIOSISSIMVS

GEORG. HENR. BOEHR.

PROOEMIUM.

Quum tot tantaque phaenomena in machina animali ab hydrophobia dependant, et plura tristissima adhuc ab eadem aucta producantur; periculum huius morbi miserrimi eruere, et, in quantum augeri id possit, demonstrare, haud inutile fore arbitror.

Vt illud thema inaugurale eligerem, sequenti accidit modo: munus amanuensis, quo, peracto curriculo academico, per tres annos et ultra, apud Perill. COTHENIVM prospera fortuna functus sum, mihi praeiuit occasionem,

A 4 elabo-

elaborandi cum Perillustri Viro quoddam
responsum, quo quaerebatur: *an caro ra-
bie perciti animalis absque periculo vefcen-
da sit, remoto capite et collo?* Ab hoc igitur
tempore semper mecum cogitavi, hoc
mihi inaugurale sumere thema, idque,
accepta venia, publici iuris facere atque,
pro virium imbecillitate, pertractare
constitui.

An proposito satisfecerim? L. B.
submitto iudicio, ob limites disserta-
tionis breuitati studere me oportuit.
Faxit ergo Numen supremum,
vt hi labores votis respondeant meis, et
conamina mea primitiua felici gaudeant
succesfu.

DE
HYDROPHOBIA ET RABIE
CANINA.

§. I.

Morborum horrendorum, perterribilium ac perniciosorum primus atque praecipuus optimo iure et est, et habetur ille, qui veneno animalis rabidi arcessitur. Quodsi enim vniuersam morborum cateruam, quibus totum genus animantium affligi solet, consideramus, cumque hoc morbo comparamus, praeter eundem inuenimus nullum, qui adeo aequali impetu armenta cum pecoribus, iumenta, feras, volatiles aliasque bestias pariter ac homines afficit, qui tam innumeros, vehementissimos, explicatu perdifficiles cruciatus secum coniungit; qui vitae, summo mortalium bono, adeo certas pessimasque insidias struit, vt saluti aegrotorum desperare debeamus, simulac malum adoleuerit, dum ei medendi methodus, proh dolor! hucusque incognita pieque desideranda manet. Grauiissimi quidem caeteroquin morbi eiusque contagiosi venenum, vnum aggreditur et deuastat animalium genus, sed reliquis parcit. Sic, lue bouilla acutissima grassante, homines,

A 5

equi,

equi, oves, rel. sanitate integerrima fruuntur; saeuiente peste humana, bestiae bene se habent; quibus perniciosissimum, v. c. variolarum venenum intacta relinquit alia pecora et armenta. At venenosum contagium in rabie percito animali natum omnibus animalibus est inimicissimum, et aequa fere, vi calamitatem vulgat, nullo bestiarum genere, nec vilo homine excepto, qualiscunque sit aetatis, sexus, corporis habitus et temperamenti. Dantur quidem complures affectiones morbosae delirio, furore aliisque malis vehementibus ac terribilibus comitatae, sed nullam obseruamus, nisi hanc, quae vt plurimum cum insania et furore, anxietate incredibili, caeterisque infestis acerbissimis cruciatibus coniungat proprium sibi horrendum symptoma, quo aegroti potulenta nulla ratione deglutire non solum non possunt, siti intensissima vehementer vexati, sed aquae et fluidorum ferme omnium ingentissimo metu macerantur. Quem quoque ita consuetum comitem secum fert morbus, vt nomen inde *hydrophobiae* a Graecis acceperit.

§. II.

Veneri morbifici exitiosa vis, in actum ducta, perturbat corporis animaeque functiones, actionesque mirum in modum. Aegrotorum, hydrophobia laborantium, plurimis haec fere com:

com
feru
Sani
sus h
que
conf
uitat
ris,
per
corp
mod
studi
tium
grad
dicto
angu
xieta

a) Ap
b) Sig
ign
par
adu
mor
tem
aur
rac
obl
An
m c
ind
pos
qua
Hu

communia sunt symptomata, quae ex observationibus collegit BOERHAAVE a). Sanissimus antea ab animali rabioso demorsus homo primum in vulnerato loco eiusque vicinia sentit dolores b), vulnus iam consolidatum intumescit, accedit sensus grauitatis et insolitae lassitudinis totius corporis, somnus turbatus, ex quo aeger saepe perterritus, non raro tunc concutitur toto corpore, inquietudo animi, tristitia, nullo modo exhilaranda, alta suspiria, solitudinis studium. Atque haec primum morbi initium manifestant, seu, vti vocant, primum gradum. In secundo gradu, incremento dicto, accedit ingens praecordia premens angustia, alta et praepedita respiratio, anxietas, febrilis horror, prostratus appetitus

a) Aphorism. de cognosc. et curand. morb. sect. 1138.

b) Signum mox se prodituri morbi omnibus antea ignotum PET. SALIVS DIVERSVS de affection. particul. cap. 19. olim praecipuum et infallibile animaduertit, *dolorem videlicet quandam in loco iam comorso et sanato abortum, qui inde incipiens per partem post partem breui ad cerebrum, vt ipse adnotauit, aut certe sursum, puta a manu axillam versus et thoracem, vt ZWINGERVS E. N. C. Dec. 3. An. 2. obseru. 104. in schol. et SCARAMVCCIVS ibid. Ann. 9. et 10. in append. n. 6. se extendit* — conf. MORGAGNI de sedib. et caus. morb. per anasem. indagatis Epist. VIII. no. 21. T. I. pag. 119. Cum posterioribus conuenit observatio clar. NVGENT, quam refert LAYARD *Versuch über den tollen Hundebiß, a. d. Engl. p. 115 seq.*

tus, solidorum deglutitio difficilis, potulentorum, quae poscere sitis cogit, longe difficilior ingurgitatio, ac tandem plane impedita ita, ut potum haurire conantem immanis anxietas cum suffocationis periculoprehendat, auersatio fluidorum, ac tandem metus aquae et potus omnis generis sensim auctus tantam nanciscitur vehementiam, ut in conuulsiones, tremores, insaniam et furororem immanem aspectus fluidorum, eorum ad labia et os appropinquatio, quin nomen eorum auditum coniciat miserum. Adstant in hoc stadio adhuc vomitus biliosi glutinosi, aestus praecedente frigore, febris, vigiliae pertinaces, delirium, priapismus *c)*. Horrendus postremus et tertius gradus morbi vitae finem facit. In hoc lingua sicca aspera prominet, os hiat, vox rauca fit, sitis torquet immanis, conatum bibendi sequitur summa anxietas, suffocatio et insania, spuma scetet os, quam deglutire quum nequeant, in adstantes exspuere aegri inuiti cogantur *d)*, mordendi quaeque obuia desiderium ineuitabile *e)*, non vero spontaneum;

c) CAEL. AVRELIAN. acut. morb. L. III. C. IX. Cf. L. B. VAN SWIETEN comment. T. III. p. 576. Recueil périodique T. IV. no. 366. BONETI sepulchr. anatom. T. I. p. 216. Vid. infra §. V. VAUGHANI obseruat.

d) V. SWIETEN l. cit. p. 557.

e) De absentia huius symptomatis vid. DESAVLT diff.

taneum; pulsus tandem et respiratio deficiunt; sudor promanat gelidus, rabies atrox per interualla redit; postremo inter diras conuulsiones sub summa respirandi difficultate et pectoris suffocante angustia mors miserabilem terminat vitam.

§. III.

Quae vero omnia et singula non ita constant, ut semper in quolibet hydrophobo obseruari debeant. Potius in hoc, ut et in alio quouis morborum genere, mira symptomatum varietas, quoad eorum praesentiam et defectum, aut vehementiam et lenitatem animaduerti solet. Ac ne illud quidem ipsum, a quo morbus nomen acquisiuit, symptoma, quod morbi proprium et essentialia signum censetur, liquidorum nempe metum semper cum malo, a morsu canis rabiosi excitato, coniunctum esse, obseruarunt viri maximae auctoritatis. Meminit FABRICIVS HILDANVS de rabie post eiusmodi morsum periodica, quae absque aquae formidine per temporis interualla rediit a). Trium exemplorum narrationem ex ore amici accepit MEAD, in quibus

diff. sur la rage, p. 322. TVLPII obseruat, medic. L. I. cap. 20. *Quibus addo, inquit, quod eundem neminem haecenus vel audierim latrare, vel viderim mordere.* Vid. infra §. V.

a) Obseruat, chirurgic. Cent. I. post obseruat. 86.

quibus reliqua rabiei signa sine aquae metu morbum constituerunt *b*), quod in hominibus et canibus se vidisse contendit IAMES *c*). Nec deesse, asserit MORGAGNI, qui vinum bibant *d*), qui in balneum ire iussi continuo illuc ire incipiant vel morbo iam prouecto *e*), qui aquam prima deglutitionis difficultate superata, haud valde difficulter potant *f*). Nec primis morbi temporibus aquam verentur aegroti, potius sitientes postunt potum et mirantur, quae sit causa, qua hauriendi et potandi facultatem impediri sentiant, atque qua sub bibendi tentamine gula ita constringatur, ut perniciose suffocatione cito certius strangularentur, simulac maiori vi adhibita potum iniurgiterent *g*). Posterius hoc a prioribus distinguatur oportet, quod nimirum confirmat, ab aquae metu non initium capere morbum, et hunc praecedere aquam deglutiendi morbosum impedimentum. Priores vero observationes quum rarissime occurrunt, illis haud

b) On poisons, pag. 112.

c) Tract. de rabie canina, pag. 2. Canum vnus lambebat lac, alter aquam trangebatur. Conf. Comment. de reb. in scient. natur. et medic. gest. Vol. XI, part. III, pag. 480.

d) loc. cit. no. 29.

e) Ibidem no. 23, idem obseruauit VAUGHAN infra §. V. citat.

f) Ibidem no. 27.

g) MEAD tract. citat.

haud contradicunt, quas plerumque acci-
dere monuimus. Eaedem porro, licet ve-
hementem timorem non confirmet, aquae
tamen quaedam auersationis atque potandi
difficultatis testimonia praebent, quae suffi-
ciunt ad morbum cognoscendum, qui non
summum vehementiae gradum attingit. Ex
quibus etiam utcumque rarissimis exemplis
experimur, ob timoris aquae absentiam ra-
biei caninae praesentiam negari non debere,
simulac alii cruciatus, morbum adesse, do-
cent. Atque licet ipse ill. L. B. v. SWIE-
TEN aquae metum inseparabilem a rabie
canina esse, docuerit *h*), atque negauerit,
sine illo hanc dari, ille tamen summus vir
clar. SAVVAGESII obseruationem adfert
de aegrotto hydrophobo, qui aquae aspectum,
tactumque nullo modo ferre poterat, et
nihilominus iusculum, licet cum molestia,
deglutiuerat *i*). Cauendum ergo est, ne
ob defectum aquae metus vehementioris ra-
biei caninae praesentia negetur, quamuis
sere semper haec cum illo sit coniuncta.

§. IV.

Quamquam saepius accedit delirium, at-
que aegroti ex aquae metu in summam ra-
biem, ferociamque efferantur; morbum ta-
men non semper et necessario aegrotos de
mente

h) Commentar. Tom. III. pag. 553.

i) Ibidem p. 555.

mente turbare, confirmatur animaduersionibus. Retulerunt enim, miseros sana mente aquam horruisse, SALIVS *a*), CAESALPINVS *b*), CODRONCHIVS *c*), ab AROMATARIIS *d*), ZWINGERVS *e*), RHODIVS *f*), MORGAGNI *g*), qui etiam monet, delirium non esse, quod sitientes aquam horreant, aquam aliqui non horrent, inquit, ad se potulenta offerri iubent, et bibere conantur, non tamen sine magna ratione non bibunt plerique omnes. Conati enim vel minimam humoris portionem sensim deglutire, non leui cum incommodo et dolore id fecerunt, ut puer, referente MEAD, aut, cum plus bibissent, hinc aut obortis vehementissimis convulsionibus, aut suffocatione ingruente mortui sunt, ut testatur AVICENNA *h*). E contrario autem tanta nonnunquam ferocia miserari furunt, quanta illi, quibus mania mentis usum peruertit. Atque tunc vires musculorum ad prodigium magnae sunt. Vidit MEAD virum in lecto fortibus deligatum funibus rumpere omnes vno nisu *i*), et

a) libr. citat. cap. 19.

b) Art. medic. Lib. III. cap. 34.

c) de rabie L. I. C. I.

d) dissert. de rabie, P. II. partie. I.

e) E. N. C. Dec. III. Ann. 2. obs. 2.

f) Obseruat. medic. Cent. I. obs. 46.

g) Epist. citat. no. 22. 23. Tom. I. pag. 119. sq.

h) ibid. no. 29.

i) L. cit. tent. 2.

et L. B. V. SWIETEN adolescentem ita furentem, ut a quatuor viris coerceri non posset *k*), legiturque de puero quinquenni, cuius furori coercendo ne fortior quidem vis par erat *l*). Vidit etiam furiosam XVI. annorum puellam Vir perillustri aeternumque colendus D. COTHENIVS, quam quatuor a fortioribus viris robustissimis, pressis tenere manibus non valent *m*).

§. V.

Quod ad reliqua §. II. recensita symptomata attinet, ea longe magis adhuc in hydrophobis modo deprehenduntur, modo desunt. Male itaque ad propria symptomata retulit SENNERTVS lucis fugam, singultum, convulsiones, faciei ruborem, copiosum sudorem, canum more latratiorem, oculos toruos, quibus aegri omnia circumspiciant). Tantus aquae metus quibusdam saltim impressus est, ut ea corpora, quae claritate et pelluciditate aquae se aequant, uti vitrum, metum novum et horrorem excitent. Sic luminis aspectus, aerisque leuissima ventilatio hoc praestiterunt *b*), ille visum, haec tactum aquae fere

B analogae

k) 1. cit. ad aphor. 1137.

l) E. N. C. Cent. VII. obs. 54.

m) Ex ipsissimis narrationibus suis.

a) Instit. medic. L. VII. part. III. Sect. 2. C. 4. p. 427.

b) MORGAGNI ep. cit. no. 28. Recueil periodique

analogâ ratione afficiendo. Convulsiones breui ante mortem aegrotumprehendere solent, quo etiam sudor gelidus profluit, (§. II.) cumque convulsionibus et anxietate singultus saepe tunc torquet; sed dantur exempla sine convulsionibus mortuorum, quia absque agonia, dum morbus incipiens post molestos dolores veram paralyfin fecerat in brachio demorso c). Scripserunt cum SENNERTO bene multi auctores, hydrophobos imitari canis latratum, sed rem non attente satis et curate pensitarunt. Quum oris interna valde siccentur, et quum respiratio admodum difficilis sit et celeris, admodum rauca ac interrupta voce loquantur aegroti, canum itaque instar latrare videntur d), verba autem, nec sonum solum edunt. Nonnunquam accedunt nausea, vomitus, cibi inappetentia, intumescencia ventriculi inprimis ad allatum potum e), quâe convulsui motus vi facta esse videntur. Nonnunquam plane haec symptomata defunt, bene comedunt aegroti, nec primae viae morbo laborant. Haecce a causa biliosa, in ventriculo et intestinis stagnante acri bile,

que T. VII. p. 81. ASTRUC diff. de hydrophob. p. 11. 13, Act. acad. Mogunt. T. I. pag. 341 seq. ZWINGER. loc. citat.

c) Philos. Transact. abridg. Tom. III. pag. 281. Cf. V. SWIETEN Tom. III. p. 558.

d) V. SWIETEN l. c. p. 557.

e) JAMES tract. cit.

ceum in febris biliosae principio, quae symptomatice hydrophobiae sese associat, ortum ducere interdum possunt? Cum priapismo inuoluntariam seminis eiectionem obseruauit HERNANDEZ in baiulo, qui ultimis tribus morbi diebus semen et animam efflauit perpetuis pollutionibus inuoluntariis *f*). Ac de septuagenario sene legitur, priapismo incitatum ipso morbi decursu cum vxore concubuisse *g*). Ill. MEAD *h*) et LISTERVS *i*) illud ipsum symptoma obseruantes crediderunt, eius rationem in actione cantharidum in vesicatoriis applicatarum; sitam esse; sed AVRELIANVS iam inter morbi comites recenset veretri tensionem cum eiectione seminis inuoluntaria, licet in curatione morbi de cantharidibus nulla verba fecerit *k*). Hinc symptoma hoc morbo magis, quam medellae erit tribuendum, licet quoque non semper adsit *l*). Oscitationem perpetuam (solemne etiam hystericae passionis aliorumque morborum spasticorum symptoma) primarum viarum actionem deprauatam, febrem cum pulsu pleno, contracto, irregulari addit adhuc

B 2

ill

f) Rerum Mexican. med. thesaur. p. 493.

g) BONETI l. c. T. I. pag. 216.

h) Philos. transact. T. V. p. 369.

i) Ibid. Tom. III. pag. 278.

k) Acut. morb. L. III. Cap. XI. p. 220.

l) Adfuit in vno aegrotto veretri tensio, defuit in duobus — ex obseru. VAUGHAN.

ill. IAMES m). Posterioris praesentiam n) et defectum o) obseruatores annotarunt, imo SALIUS existimat p), rabientes ratione proprii virus non febricitare, sin autem aliquando febricitent, ex corporis praecua indispotione fieri. In longe contrariam sententiam alii abierunt, qui febrem morbo ita essentialem esse docent, vt morbum ipsum ad febrem q) bilioso putridam r) referant: qua de re adhuc infra disputandi occasio erit. Vrinam tenuem, frigus manuum, spasmos et dolores ventris contenta versus septum transuersum cogentes, cum suffocationis metu, conatum vomendi, parcamque eiectionem materiae pituitosae pellucidae vidit RUTHERFORD s),

Cel.

m) Tract. citat.

n) SAVVAGES sur la rage, pag. 12. in Not. LAYARD I. cit.

o) Ibidem p. 37. Misc. N. C. Dec. 3. Ann. 9. 10. suppl. p. 254.

p) De febre pestilent. pag. 558. Quandoque, inquit SENNERTVS, et febris accidit; sed et hoc raro, et si quando id euenit, id potius apparatus humorum et praecuae corporis dispositioni, quam veneni naturae tribuendum, in Med. Pract. Lib. VI. P. VIII. Cap. 31. p. 1069.

q) SELIG Dissert. de hydrophobia caet. conf. I. CRELLII *Ausz.* HALL. *Streisfchr.* Tom. I. p. 565. not. *).

r) LAYARD tract. citat.

s) Conf. BRUCE Dissert. de hydrophobia, contenta in HALLERI Diss. select. Tom. I.

Cel. tandem MEAD symptomatibus confuetis adnumerat nimiam irritabilitatem nervorum, qua obiectorum impressiones in sensus aegre ferunt miseri, eorumque pulmones inspiratus aer frigidus male afficiat; molestias viarum vrinariarum sub mixtu, atque bibendi difficultatem ¹⁾). Ad virum aegrotantem vocatus, cuius morbi genus nemo medicorum praesentium augurari vel definire poterat, qui mox feбри mox atrocissimis laborabat deliriis, aspectu autem furibundo, ex gesticulationibus aegroti, cum mox in fellam, mox in scamna et in mensam saliret, et de siti conqueretur, potare autem nollet, secum animo voluebat perillustres COTHENIVS, anne a cane rabido morsus fuisset aeger? vitrum aqua repleti iubet, ex cuius strepitu, quum quietus in sella sedisset, statim inquietus redditus ad multas volutationes corporis cogebatur, et vitro hoc, aqua repleto, propius admoto, inquietudo augebatur, et ex vna sella et scamno in aliud transliebat. Ex adstantibus nemini notum erat, canem rabidum in vrbe fuisse, et quemquam memorasse. ¶ Vnus tamen illorum, se meminisse, pronuntiabat, illi aegroti ante sex menses caniculum obuiam iuisse, quorum iocari olim sueuerat, illumque, cum allicere eum studuisset manum porrigendo,

B 3

¹⁾ Tract. citat.

gendo, statim vulnus digito auriculari infixisse. Aegrotus noster nihil mali ex eo prouenturum sibi persuadebat, vulnus neglexerat et, omnibus incassum adhibitis, placide tamen perijt, postquam deglutendi pharmaci impotens fuerat. Ideoque perill. COTHENIVS consuluerat, caput glacie tegi, ex quo delirium quidem mitigatum, et aeger placidius, ac id fieri solet, inter viuos esse desit. Diligentissime tres hydrophobos obseruauit, totiusque morbi decursum curatissime narrauit ill. VAVGHANU). Eorum omnes in loco laeso, primum senserunt dolorem, duo post mensem, vnus post nouem menses a vulnere accepto inde. Vni gena laeua demorsa erat, ad quod vulnus post mensem dolor, tempora premens, accessit, duobus vulnera sanguinis fatis fundentia, digitis manuum erant inflicta. His sensus doloris per brachium ascendebat, horumque vni ad tempora lateris afflicti vsque. Quo praegresso fluida auersari incipiebant, de dolore vrente infra cartilagineam xiphoideam querebantur, ad collum se extendente, qui spasticos cruciatus praecedebat, eosque atrociores reddebat. Statim ab initio plerisque aspectus peculiaris ex furore et timore mixtus, tamen terribi-

lis

*) VAVGHAN cases and obseru. on the hydrophobia, conf. *Samlung auserlesener Abhandlungen für Aerzte*, V. Band, pag. 3 seq.

lis et pupillarum dilatatio communis erat. Aqua visa, aura frigidior, situs corporis horizontalis resupinatus, linteaminum madidorum ad collum applicatio, fluida ori indita paroxysmum conuulsuum, cum risu sardonico, spasmo cynico, anxietate suffocatiua, suspiriis incitabant. Solida difficulter deglutiebantur. Manducabant quidem, sed sedulo euitantes, ne masticatum intret fauces, quod paroxysmus nouus sequi solebat. Si vero bolum deglutire volebant, digito, ori immisso, illum, quam longissime poterant, protrudebant in gulam ipsam. Quo facto, is per oesophagum, haud difficulter descendebat in ventriculum. Mens omnibus manebat sana, et vaniloquia ipsa admonitionibus poterant compesci. Febris nulla, pulsus ab initio tardus, irregularis, in fine celerrimus, debilis et intermittens, sitis non omnibus, sed omnibus saluase spumosa in ore collectio, quam expuebant copiose. Neque sputo nec morflu adstantes inuadebant. Iuerunt in balneum, non tamen sine timore et auersatione. Concutiebatur tunc corpus, et quoties pars eius nondum submersa aquam attingebat, toties iterum renouabantur concussus, qui tandem, in balneo permanente aegrotto, quiescebant. Nihilo fecius tamen hydrophobia pergebat ad mortem vsque vim suam exercere, quae, viribus vitalibus plane sublatis, et crescente

B 4

paro-

paroxysmorum furore intra quatuor dierum spatium insequatur. Vnus aegrotorum saltim priapismo torquebatur.

§. VI.

Manifestare se consuevit hydrophobia breui ante pleni vel nouilunium testantibus MEAD *a*), NVGENT *b*), HELE *c*); LAYARD *d*). Interdum continuat eodem feruore grauissimo ad necem vsque, plerumque, per periodos remittens breues, recurrit, conceditque interualla sic dicta lucida, in quibus ad se redeunt aegroti, saepiusque, quae passi sint in praegresso paroxysmo, recordantur. Instantem nouum insultum designat praecedens faciei rubor, sensim increpescens oculorum immobilitas, et aspectus sensim furibundus, distorsiones foedae musculorum faciei *e*). Saepe hunc recursum praesentiunt miseri et adstantes, vt sibi caueant, monent. Rarius euenit, vt interposito longiori temporis, non dierum, sed hebdomadam, interuallo rabies, quiescere hucusque visa, inopinato redintegretur, cuius exemplum narrat HELE. A rabido animali

a) Traët. citat. p. 152 seq.

b) Referente LAYARD traët. citat. p. 114.

c) Ibid. p. 105.

d) Ibid. pag. 132.

e) V. SWIETEN I. c. Tom. III. pag. 558. Mercure de France 1761. Juill. pag. 136.

mali demorsa foemina quinquies rabiei insultum passa est, qui semper die ante plenilunium recruduit, propulso sudore copiosissimo terminatus, tandem feliciter sanatus. Tempore a rabie vacuo, secunda valetudine via est *f*) aegrotata. Lento gradu non semper morbus incrementum capit, ac interdum celerrime necem infert, quod intra XXXVI horas factum esse, legimus *g*). Quo etiam respectu constantem legem morbi non cernimus. Atque in tota hac calamitate nihil magis perpetuum est, nisi vitae periculum ita, ut manifestante se hydrophobia rarissime salus speranda sit, teste omnis aevi experientia.

§. VII.

Generi autem canino hic morbus ex iudicio et experientia rei naturalis et medicae scriptorum proprius censetur, et ab hoc cum aliis communicatur. Canem solum rabidum fieri, et reliqua animantia inficere, docuit GALENVS *a*), nec recentiores dissentiant *b*). Rabiosis animalibus hisce communis est, alia obuenientia corpora et animalia

B 5 mor-

f) LAYARD I. cit. p. 105 sqq. alia huius auctoris observatio primi rabiei gradus periodice recurrentis, vid. ibid. p. 122.

g) SCHMUCKERS *Wahrnehmungen*, Tom. II.

a) Lib. VI. de locor. adfector. natura.

b) SAVVAGES Dissert. sur la nature et la cause de la rage, Toulouse 1750.

mordendi cupido, nec vnum alteri, nec canis hero, nec semper homo homini, ne amantissimo quidem parcat *c*). Venenum rabiei, quod materialem morbi causam exhibet, a qualicumque animali homineque suscipitur, morbumque tristissimum [procreat *d*]). Canes itaque, lupi, vulpes, nisi quum ad caninum genus pertineant, idiopathice morbo laborant, equi, asini, muli, boues, fues, simiae, galli hoc modo rabiosi et hydrophobici facti sunt, suisque morsibus idem infortunium aliis contraxerunt. Praecipue medici illos casus annotarunt, in quibus humanum genus ex hoc morbo grauiter afflictum est, praeuio morfu. Canes, animalium vbique locorum frequentissimum et commendatissimum genus, rabidi quotannis terribilem morbum inter homines distribuunt, maximaque detrimenta illis adferunt. Sane vel vnus rabiosus canis humanae societati plus infert damni, quam totum genus caninum commodi et vtilitatis illi adferre potest. Ingens est multitudo exemplorum calamitatis per canes allatae incredibilis, magnae, nec regio ciuitasque vlla ea caret. In iis praesertim regionibus, vbi densitas et infinita multitudo sylvarum extirpationi luporum obstat,

e) SALMVTH obseru. med. Cent. I, obs. 96. LAM-
YARD l. cit. pag. 61.

d) BOERHAAVE aphorism. II 32.

stat, non solum ab eorum rapacitate, sed etiam ab iisdem, dum hydrophobia laborant, summam iacturam et damnum experiuntur incolae. Cuius rei plura documenta existant e). Atque hinc morbo *lupinae insaniae* nomen imponere nonnulli auctores commoti sunt f). De vulpis rabiosae morfu refert ROGEL. HOWMANN, funestam inde secutam esse hydrophobiam cum paralyti musculorum capitis g). Quum experientia satis superque demonstrauerit, hydrophobiae inter homines et animalia erumpentis nullam aliam originem dari ut plurimum, praeter eam ex contagio venenoso cum salua canis, lupi, aut vulpis rabiosi mordentis corpori iniecto, ex hac etiam causa *rabies canina* eadem vocatur. Interim autem certissimum est, ex eiusmodi morfu aegrotans animal, et hominem etiam, cum qualicumque animanti, applicata salua, idem malum communicare, semperque verendum esse, ne ab iisdem communicetur idem malum, simulac vulneri illato salua rabiosi iniungeretur. Felis rabidi morfus saepe

e) I. BAVHIN *denkwürd Historie von etl. wüthbendert Wölfen* cet. Mümpelgard. 1591. ASTRUC de hydrophob. Monpel. 1719. PETRI BORELLII *histor. et obseruat. Cent. I, obs. 75.* PALMARVS de morb. contag.

f) ALEX. MASSARIA in *pract. med. Libr. I. cap. 33.*

g) *Philos. transact. n. 169.*

saepe rabiem induxit *h)* sic quoque simiae *i)*
 ipsiusque hominis *k)* morsus.

§. VIII.

Atque ex his iam patet, contra CAEL-
 SI effatum *a)* mediante saliva contagiosam
 materiam liquidis et sanguini admisceri, ner-
 visque applicari, et sic accendere periculo-
 sam perturbationem. At eandem porro de-
 leteriam vim exercere salivam, quamvis
 non immediate, facto vulnere, humores
 adeat, nec mitius agere, postquam exsic-
 cata ante applicationem est *b)*, nec aetatem
 ei adimere venenum, observationes confir-
 mant. Legimus exemplum saevissimae hy-
 drophobiae a saliva in nudam cutem deci-
 dente *c)* sola inspiratione spiritus aegroti
 rabiem

b) ANT. DE HEYDE observat. STALPART V. D.
 WYL observat. MORGAGNI, si canes excipias,
 inquit, non saepius ab aliis animantibus, quam a
 felibus, infertur. epistola LXI. no. 15.

i) NIC. BEGNY Zodiacus caet. an. 1679. mens.
 August. obs. 12. pag. 132.

k) Act. Erud. Lips. an. 1727. supplem. III. p. 107.

a) De re medica Lib. V. cap. 27.

b) CAEL. AVRELIAN l. c. lib. III. cap. 9. p. 218.
 FABR. HILDANVS obs. chir. Cent. I. obs. 86.
 pag. 67. Morandus Morandi della cura praeserva-
 tiva della rabbia canina, Ancona 1755.

c) E. N. C. Dec. I. an. 6. et 7. obs. 142. p. 204. ex
 linctu canis rabidi CALISEN vid. foc. med.
 Hafn. Collect. Vol. I.

rabiam communicari *d*), et eandem ex per-
tractatione rerum per salivam infectarum
ortam esse *e*). Puerum, qui abstergens gla-
dium rubiginosum, quo ante plures annos
rabiosus canis confossus fuerat, mala for-
tuna digito suo vulnere inflixo, hydro-
phobum periisse, *SCHENKIVS* narrat *f*).
De fartrice scribit *AVRELIANVS*, eam
lambendo humectasse futuras chlamydis
morsibus rabidis scissae, indeque hydropho-
bia fuisse correptam *g*). Similem effectum
tristem matrona experta est, postquam sim-
pliciter filium, per vestes saliva canis rabidi
infectas adactum, mordendo abruperat *h*).
Sola contrectatione et immissione manus in
os animalis rabidi hydrophobia nata est *i*).
Neque osculis in lucido intervallo datis
fidendum est. Rusticus enim rabiosus, breui
se moriturum sentiens, rogavit, ut sibi li-
ceret, liberos suos osculari, qui autem, hoc
facto,

- d*) Recueil periodique, Tom. VII. p. 413. Journal de
Medec. Tom. VIII. p. 316. conf. Comment. Lips.
Tom. VIII. p. 463.
e) *ZAC. LVSIT.* de prax. med. admir. L. III. obs. 57.
p. 116.
f) *Observat. med. Lib. VIII. p. 852. REIES elyf.*
iucund. quaest. camp. quaest. 61.
g) l. c. pag. 214.
h) *FABR. HILDAN. l. c. p. 169.*
i) *MARC. DONATVS de med. histor. p. 1589. Phi-*
los. Transact. T. V. p. 566.

facto, septimo die perierant hydrophobi *k*).
Nuces, quas rabidi canis saliuā vitiauerat,
gallinis fuerunt funestae *l*). Praetermitti-
mus plura alia exempla, eandem rem com-
probantia.

§. XI.

Neuquam vero cum saliuā duntaxat
venenosum contagium intimo connubio
combinatur, vt ei soli, alios inficiendi, po-
testas data sit. Nam alii, praeter hunc, hu-
mores rabiosorum inquilini etiam transtu-
lerunt morbum, vnde eorum corruptio et
venenosa vis satis intelligitur. Nimirum de-
uoratio sanguinis missi ex vena furiosi in ra-
biem coniecit canem *a*), ab esu lactis hy-
drophobae vaccae idem obseruatum est *b*),
licet in aliis exemplis tam lacte, quam bu-
tyro, ex eo confecto, innocue vs̄ sint ho-
mines per integrum mensem *c*). Carne
porro hoc morbo agrotantis animalis sine
hydrophobiae periculo non esse vescendum,
FERNELII tristes obseruationes demon-
strant

k) PALMARVS I. c. Lib. VI. pag. 266. FORESTVS
10. obs. p. 27. Ex osculatione canis rabidi Act.
Erud. Lips. an. 1699. mens. Febr. p. 79.

l) FRANC. de ROMANIS obseruat. medico - chi-
rurg.

a) LEMERY in hist. de l'acad. 1707. hist. 30. p. 31.

b) TIM. a GULDENKLEE cas. med. Libr. VII.
cap. 23. p. 377.

c) Recueil periodique, T. I. p. 167.

frant *d*), a carne saevioris lupi, varia ratione in cibum adhibita, hydrophobiam excitatam esse, refert *SCHEENKIVS* *e*). Sed hoc loco quoddam adhuc momentum considerabimus. Primum nempe hydrophobiae eruptionae signum cum *SALIO* (§. II. not. b.) multi a dolore in parte vulnerata desumunt. Quod vero, licet iis hydrophobiae a morfu exortae exemplis competat, commune et tale signum non esse potest, quale deberet, si ex eius defectu negari rabiei apparentis praesentia posset. Atque, ubi nulla praecessit vulneratio venenata, eiusmodi dolor non est expectandus, puta in casibus, de quibus in hac et praegrediente §. egimus. *HELET* observatio hoc comprobat. Virgo nimirum, ante quinque menses a cane rabioso demorsa in digito, inopinato frigore et syncope afficiebatur, posthaec ad se rediens, nauseam, vomendi conatum et dolores cardialgicos sentiebat; altero die erat illa debilis valde, inquieta, pulsus celer et debilis, aestus febrilis accedebat, aegra querebatur de pectoris angustia, subliebant tendines, tertio die hydrophobia se manifestabat, nullo praevidio digiti vel brachii dolore. Sed, quod maxime attendendum est, virgo sanguinem ex vulnere recenti promanantem labiis ad-

motis

d) De morb. contag. cap. 14. p. 509.

e) Obf. Lib. VII. obf. 9.

motis incaute fugebat, ita profecto, ut in demorso digito vulnereque nullum veneni vestigium remanserit, et citra dolorem venenum vim suam edere potuerit *f*).

§. X.

Gravis huius morbi quidem origo a causa venenata externa (§§. anteced.) ut plurimum deducitur iure, non tamen negandum est, sine ea existere posse hydrophobiam. Rarissima eius annotarunt exempla fide dignissimi auctores, ex quibus constat, siue omni plane contagii suspitione eam nasci in hominibus posse. Quum virgo digladiationem quorundam videret, valido terrore percussa in aquae metum funestum incidit *a*). Foemina alia ex terrore, dum a focis in peregrino loco iter faciens se desertam cerneret, idem infortunium habuit *b*). Iuuenis ira valde excandescens, proprium demordebat digitum, vnde intra XXIV. horas hydrophobus furiosus periit *c*). Ingentem indignationem secutam, esse graue malum

f) LAYARD I. c. p. 104 seq.

a) MARC. DONAT. I. cit. p. 599.

b) Anecdotes de medec. 1762. p. 32.

c) Cit. ex SCARAMUCCIO. vid. V. SWIETEN I. c. puerpera ex ira in hydrophobiam delapsa. Recueil periodiq. Tom. III. alia exempla tanti effectus irae, vid. in BLOCH *medicin. Bemerck.* p. 138. Act. Erud. Lips. 1706. Octobr. pag. 456. et 1707. April. pag. 107.

malum hoc, legitur *d*). Peraeta hernio-
 tomia *e*), a multo labore et transpiratione
 suppressa *f*), ab ardore solis sub peregrina-
 tione *g*), cum grauiditate *h*), praegresso
 cholerae morbo *i*), a melancholia *k*), a pa-
 stillis calidis nimis calide ingestis, bibita
 postea aqua glaciali *l*), a potu frigido, ex-
 aestuante corpore, hausto *m*), ab habituali
 cephalalgia *n*), a lapsu et forti commotione
 cranii *o*), a contusione simplici cranii, quae
 leue tantum tuberculum creauit *p*), post
 esum copiosarum nucum fagearum tosta-

C
rum

- d*) E. N. C. Dec. III. an. IX. et X. app. p. 249.
e) *ibid.* Dec. II. an. II. obf. 169. pag. 234. et schol.
 pag. 237.
f) Recueil period. Tom. VII. p. 81.
g) *ibid.* p. 3. SANCHEZ oper. lib. de obseruat. in
 prax. p. 279.
h) Foemina undecies grauida in primis mensibus hy-
 drophoba. Comment. Lips. Tom. XII. p. 652.
i) E. N. C. Cent. IX. obf. 77. p. 171.
k) *ibid.* Dec. II. an. VI. obf. 220. pag. 435. Melan-
 choliam in aquae metum transgredi, restantur CA-
 LENVS de theor. ad PIS. L. I. cap. 16. AETIVS
 L. VI. c. 24. et CELSVS Lib. V. cap. 27.
l) E. N. C. Cent. III. obf. 50. p. 111. Act. Heluet.
 T. XVII.
m) Cuius rei tria existant exempla Commerc. litter.
 hebd. 5. n. 2. 1740. hebd. 36. n. 1. E. N. C. Cent.
 III. obf. 50.
n) Jour. de medec. Tom. XIV. p. 316.
o) Recueil period. T. VI. p. 139.
p) Accedit fames canina; exitus funestus A. N. C.
 T. II. obf. 205.

rum *q*), a spiritu frumenti copiose iniurgiato *r*), hydrophobiam sponte natam esse, traditum est. Dolorem colli et brachii in vno exemplo, in altero dolorem sine febre insequabatur aquae metus *s*). Post phrenitidem *t*), post inflammationem et suppurationem cordis *u*), post vesicae inflammationem *v*) idem apparuit. Sine causa manifesta aquam perterruisse iuuenem, funesto cum euentu DONATVS refert *w*), et quendam, qui canem dissecuit, quem putabant rabidum fuisse, imaginario aquae metu correptum vidit PETIOT *x*).

§. XI.

Sponte itaque generari, et ab aliis morbis praegressis relinqui aquae metum, ex his intelligimus. At eundem etiam aliis cum malis sese confociare, docemur. Sic in progressu febris malignae potator strenuus sitiens dirissime potum quidem avidissime petiit, poculo tamen ori admoto,

con-

- q*) *Fränkisch. Samml.* Tom. VII. p. 44. SELIG dissert. de hydrophobia.
r) Ex Mem. de l'acad. R. de chirurg. T. II. in *Sammlung für pract. Aerzte*, T. II. p. 2. pag. 64 sq.
s) MARC. DONATVS l. cit. pag. 199 sq.
t) RAYMOND in Lond. med. inquir. T. V.
u) Recueil period. Tom. III. teste TRECORT.
v) ibid. obseruat. BAYARD.
w) MARC. DONAT. l. c. p. 601.
x) in quaest. medic. XII.

contremiscere incepit toto corpore a). In febre malignam, diris deliriis stipatam, incidit senex, qui in ipso hoc morbo potum horruit. Febris et hydrophobia symptomata feliciter sunt deuiſtae b). Febre pestilenti, dein dysenteria laborans mulier mente sana adeo liquida formidauit, vt ne aliorum quidem bibentium aspectum sustineret c). Corripuit hydrophobia iuuenem inflammatione ventriculi, et puellam violenta febre cum angina laborantes d). In febre ardentissima a nimia corporis exaestuatione obseruauit **BOERHAAVIUS** aquae formidinem e). Secundo post eruptionem variolarum die f), morbillis fauces occupantibus, et in febre scarlatina, faucibus vehementer inflammatis, octauo die aquae timor accessit g). In summo hysterici mali impetu h), in hydrope i) et vtero inflammato k) eundem viderunt medici.

C 2

§. XII.

- a) SALMVTH. obseru. Cent. III. obs. 52.
 b) LENTIL obseru. Fasc. I. p. 59.
 c) SAL. DIVERSVS de febr. pestil. Cap. 19. p. 362.
 d) Medical essays T. I. obs. 29.
 e) Refer. v. SWIETEN. l. cit. ad aphor. 1130.
 f) JAMES l. c. pag. 2.
 g) BROGIANI de veneno animantium.
 h) MEAD de venen. p. III. in oper. T. II. BRUCE differt. de hydrophobia. FALETHI in diar. venet. T. V. LAYARD l. c. p. 47.
 i) Hamburg. Magaz. T. I.
 k) SAGAR system. morbor. Duos eiusmodi casus refert CESNER in *Einleitung* etc.

§. XII.

Neque maiores nostri hanc hydrophobiae speciem ignorasse videntur. Declarat enim CAEL. AVRELIANVS, sine manifestata causa i. e. sine morfu animalis rabidi, alioque contagii conceptionis modo, hanc passionem corporibus innasce, quum talis fuerit perturbatio systematis nervosi, sponte generata, qualis a veneno a), atque ARRTAEVS perhibet, similia in corpore generari, quae extrorsum adueniant, paremque noxam creare posse b). Certe quoties ea qualiscunque nervorum morbosa mutatio, quae a veneno intus suscepto perfici solet, ab aliis causis fit, toties idem effectus prodibit. Differt tamen spontanea haec hydrophobia et symptomatica eo, quod non tantum vitae periculum minetur, quantum illa contagiosa, et remediis facilius cedat c). Hinc quoque non desunt medici sentientes, veram hanc non fuisse hydrophobiam, ac
 saepe

a) Acut. morb. Lib. III. cap. 9.

b) l. cit. Lib. I. Cap. 7. pag. 5. Perinde hydrophobiam ab interna causa oriri, docuit GVIDO PATTINVS in epistolis.

c) APOLLONIVS PERGAMENVS asserit, multos, quibus aquae metus aliunde superuenisset, sanatos esse; neminem contra, cui canis rabidus mali causa fuerit, vid. ORIBAS. ad EVSTATH. Lib. VIII. C. 13, cui assentiunt medici nostri.

saepe pro ea anginae speciem esse habitam *d*). Atque nosmet ipsi non negamus, eam, quae spontanea vocata sit, simulac morbi veram manifestavit naturam et indolem, forsan a morfu praeuio, haud aestimato, aliaue variori de causa, de qua (§. VIII. et IX.) monuimus, nonnunquam a longo inde temporis interuallo potuisse originem trahere. Diutissime enim morbum posse recondi, absque edito effectu, (§. XIII.) nemo est, qui ignoret. Sed a ratione alienum putamus, obseruationibus antea allatis omnem plane fidem velle denegare, quae potius nobis persuadent, dari, quamuis rarissime, verae hydrophobiae spontaneae, ex morbo aliaue causa et cum morbis aliis natae, exempla *e*). At, ne nimis a meta aberremus, haec de aquae metu, absque contagio, haftenus.

§. XIII.

Iam ad contagiosam hydrophobiam reuertimus. Quamuis eius venenum tantae
C 3 effica-

- d*) IOS. DARBY the Virtues of Cinnober and musk against the bite etc. sic indicat.
e) Vid. adhuc PETRI BORELLI hist. et obseru. Cent. 3. obs. 83. REIES l. c. quaest. 61. A. N. C. Dec. II. ann. VI. obs. 200. LAYARD l. c. Fusius de hisce egit FRIBOLET *de la LANCE* in diss. de hydrophobia sine morfu praeuio, quae continetur in III. BALDINGERI select. opusc. med. pract. Vol. I.

efficaciae sit, in peruertenda fanitate vitae-
que viribus infirmandis, nihilominus eius
effectus statim post applicationem in conspe-
ctum veniunt, sed ocyus modo, modo se-
rius, plerumque vero elapsis diebus trigin-
ta vel quadraginta *a*), nonnumquam vero
post longiorem moram *b*). Exstant exem-
pla ortae hydrophobiae post tres *c*), qua-
tuor *d*), quinque *e*), septem *f*), octo *g*),
vndecim *h*), menses, post integrum an-
num *i*), post sesquiannum *k*). post tres an-
nos *l*), post sedecim annos *m*), peractis
annis octodecim *n*), viginti *o*), immo qua-
draginta

- a*) AEGINETA Lib. V. Cap. 3. pag. 74. AETIVS
lib. VI. Cap. 24. p. 107. MORGAGNI epist. 8.
n. 25.
b) ibid. no. 22. Tom. I. pag. 119.
c) ibid. no. 27.
d) SCHWARTS diff. de hydrophobia cer. pag. 7.
SCHMUCKERS *Wahrnehm.* Tom. II. pag. 569.
refer. HORN.
e) MORGAGNI epist. cit. n. 22. T. I. pag. 120.
f) AEGINETA lib. cit. FORESTVS 10. obs. 78.
g) FRACASTORIVS de morb. contag. Lib. II. C. 10.
h) MEAD I. cit. pag. 137.
i) GALENVS Comment. II. in Lib. I. praedict. Hip-
pocr. CHARTER T. VII. p. 735.
k) HERNANDEZ rer. med. mexic. thes. p. 492.
l) AMATVS LVSITAN. Cent. I. schol. curat. 41.
m) MVS. BRASSAVOL. Libr. II. aphorism. com-
mentar. 23.
n) GVAINERIVS de venen. cap. 12.
o) E. N. C. Dec. I. an. 9. et 10. obseru. 43.

draginta p). Quodsi etiam posteriorum casuum certitudinem cum MORGAGNIO in dubium vocaremus; priores iam satis confirmarent, eo vsque virus in corpore quiescere, quo commoda ansa in motum acumque constituatur. Quam proprietatem prae reliquis aliis venenis huic natura dedit. Propius ei accedit venereum contagium hac in re, quod per satis longum temporis intervallum in corpore latet, nec tamen suam sanitatem destruendi vim amittit, eamque data copia exferit q). Siue rabiosum venenum ac venereum eadem via corpus humoresque penetrare statuas, quae est, secundum BOERHAAVIUM, sita in cellulosa tela, siue cum clar. NVGENT venenum hydrophobicum sedem figere in parte vulnerata, et per consensum neruorum morbum excitare affirmes; tamen rationem diuturnae et innoxiae morae veneni nobiscum pones in quatuor his, primo vel in acrimoniae gradu et quantitate illati veneni, vel secundo, in praecua neruorum dispositione aegroti, vel tertio, in rebus extraneis corpori vim inferentibus, et quarto, in loci vulnerati sede et indole. Quod ad primum attinet, scimus, eo insigniorem esse morbi malignitatem, eoque maius periculum inferri, quo maiori rabiei gradu laborat animal.

C 4.

p) REIES l. cit. quaest. 61.

q) MASSARIAE pract. med. p. 887.

animal demordens *r*), quo maior salivae venenatae abundantia est, et quo magis nuda est pars contaminata. Quum animal multis iam moribus copiam salivae diminuerit, eius morsus adeo haud nocent, ac primi illi. Morsus porro et vulnera, dilaceratis antea vestibis, infligta minus periculum afferunt. Quoad secundum, aegrotorum ad spasmos et laesionem irritabilitatis pronitas favere morbo potest. Caeteris hinc paribus, temperamentum irritabile magis periclitatur, quam contrarium. Cum hoc coniunctum est tertium momentum. Ad externas res, animi affectum excitantes, imprimis attendendum est. Ira nempe, ipsius iam insaniae gradus, terror, timor *s*), amoris ardor *t*), multum ad morbi accelerationem con-

r) Aphorism. 1133—35.

s) Ex timore senex annorum LX in sinistro metacarpo demorsus, nullum hydrophobiae Indicium per tres menses praebens, postquam atrocibus iniuriis et verberibus grauibus a quodam exceptus est, in hydrophobiam incidit funestam, MORGAGNI epistol. VIII. no. 27.

t) Terribilia huius rei documenta exstant. Nobilis quidam, ante aliquot annos a cane rabido vulneratus, ab omni hydrophobiae suspitione liber, nuptias celebravit; primos autem amoris fructus decerpere tentantem rabies corripuit, in qua furiosus amatae sponsae faciem, scapulas, brachia aliaque loca carnosiora dentibus arrosit et dilaceravit, canis plane more. SALMUTH obseru. 96. Cent

conferte videntur. Corruptioni humorum et cachexiae parum tribuendum est, et non prius quam quinto mense rabie laboravit puer demorsus, tinea et scabie foedus u). Quod autem ad locum vulneratum attinet, adnotat ill. SAVVAGES v) collatis observationibus, eo citius rabiem provenire, quo pars affecta minus a salivae fontibus distat, et quo magis immediate saliva inficitur, per vulnus faciei, oscula, cet. Dantur vero huius regulae quoque exceptiones. Duo exempla exstant in MORGAGNI operibus, saepe iam citatis, illi contradicentia, in quorum vno ultra quadragesimum diem sanus permansit puer in buccis vulneratus w), et in altero morbus quinquagesimo die se manifestavit virginis, cuius labrum catulus momorderat x). Pedibus nudis supra sputum infantis hydrophobi incesserunt non-

C 5 nulli

1— Alterum refert LAYARD. In comitatu Gallaway in Hibernia vir quidam ante tres annos demorsus, hucusque autem sanissimus nuptias celebrans in prima nocte correptus rabie est, sponsae abdomen difsecuit, euulsiq; hepar. Ad clamorem propinqui properantes eundem inuenerunt furiosum et hepar in ore tenentem, idque deorantem, cultro armatum l. cit. pag. 61 sq.

u) MORGAGNI l. cit. n. 22. T. I. pag. 120. n. 29. ibid. p. 126.

v) tract. cit.

w) Epist. cit. pag. 120. T. I.

x) ibid. no. 29. pag. 124.

nulli homines innocue; quod vero densitati epidermidis potius, et quod de pedum plantis salivam conspurcantem ingrediendo absterferint, tribuere mallems, quam distantiae glandularum salivarium.

§. XIV.

In sectione corporum rabie canina enectorum hominum varia mala corporibus innata detexerunt praeclari anatomici. Deglutitionis organa inflammatione correpta, ut plurimum inuenit TAVRY a), quod etiam vitium in ventriculo et intestinis interdum visum est b). Nullam vero inflammationis notam adfuisse, docet BONETVS c). Atque hinc inflammatio partium pro effectu potius, quam pro causa cum SWIETENIO habenda est, qui monet, inflammari partes dictas ex protractione hydrophobiae, quae si vero citius enecauerit, nullam in conspectum venisse inflammationem internam. In cerebro, faucibus, visceribus thoracis intimique ventris nihil praeter naturam inuenit MEAD, nisi magnam copiam bilis viscidae et virentis in ven-

- a) Hist. de l'Academ. des sciences 1699. pag. 55. Interstitia membranosa cartilagineorum asperae arteriae circulatorum intensissime rubentia vidit ZWINGER. E. N. C. Dec. 3. an. 2. obs. 104.
 b) HERNANDEZ libr. cit. pag. 494.
 c) Sepulchret. T. V. Sect. 8. obs. 10.

vent
 vene
 tociu
 mus
 vacu
 vent
 guin
 vacu
 expo
 tea,
 tra t
 omni
 med
 stinc
 mod
 tio,
 de c
 in fit
 cis
 com
 da r
 hydr
 dau
 non

d) B
 e) B
 f) H
 g) B
 h) H
 i) ibi
 k) B

ventriculo. In conspectum nonnumquam
venerunt pericardii siccitas *d)*, oesophagi
totius angustatio et constrictio *e)*, nigerrimus
sanguis in dextro corde, sinistro plane
vacuo, pulmones sanguine scatentes *f)*,
ventriculi cordis vasaque maiora tenace san-
guine plena *g)*, arteriae cruore plenae, venae
vacuae, sanguis valde resolutus, aeri-
que expositus vix in coagulum abiens, licet an-
tea, viuento adhuc aegrotto e vena missus, in-
tra tres dies coagulauerit *h)*, musculorum
omnium intestinorum et viscerum, cerebri,
medullae spinalis inconsueta siccitas *i)*, inte-
stinatorum crassorum inflatio ac distensio im-
modica, nonnulla eorum simul inflamma-
tio, pars hepatis decolor, vacuus nec val-
de coarctatus ventriculus, intestina omnia
in situm praeternaturalem disposita, thora-
cis contenta secundum naturae regulas
comparata *k)*; exorta est interdum in frigi-
da regione putredo citissime post mortem
hydrophobi lenius aegrotantis, in cuius ca-
dauere cerebri et cerebelli siccitatem nec
non sanguinem ad concretionem pronum
magis

d) BONET. I. cit. pag. 272.

e) BRECHTFELD in BONETI I. c. obs. 2.

f) HERNANDEZ I. cit.

g) BONET. I. cit.

h) Hist. de l'acad. des Sc. I. cit.

i) ibidem BONET I. cit. p. 210. 222.

k) BRUCE dissert. citat.

magis, quam dissolutum obseruarunt l); cum omnis putredinis nota in cadauere longe vehementius aegrotantis, sub feruida tempestate abfuerit. Manifestauerunt praeterea sese in cadaueribus hydrophorum liuor colli, ventriculi vasa sanguine distenta et obruta, iecinoris pars magna liuida, fellea vesica bile fusca maxime scatens, septum transuersum nonnihil inflammatum, pulmonum posterior pars a sanguine accumulato nigricans, sanguis ater, suprema pars gulae, pharyngi nempe vicina, nec non pharynx ipsa vniuersa, larynx asperaque arteria in interiori superficie nigricantes et gangraenae proximae, lingua solito crassior m). Sed haec haec haec. Taedet recensere plura in sectionibus varia sibi que contraria visa, quorum iam collegit diuersitatem et demonstrauit MORGAGNI n), quae impedit, quo minus ad naturam morbi inuestigandam sectionibus uti possimus. Eorum varia indoles quidem partim a maiori minoriue vehementia et diuturnitate rabiei, partim a praedispositione corporis ad hunc illumue morbosum statum dependere videtur. Sic aegroti, sanguine ad statum phlogisticum prono, obortis motibus rabiei vehementibus, turbataque circulatione humo-

l) MORGAGNI l. cit. n. 23.

m) ibidem n. 25.

n) l. cit. n. 30. 31. 32.

humorum, longe facilius inflammatione locali corripri possunt, ac alii aegrotantes, quorum humores ad biliosam diathesin magis vergunt, quamquam iisdem motibus conuulsivis sunt agitati; solent enim hi posteriores frequentius in biliosas febres incidere. Cum vero mutationes varias corporis, a variis his morbis productas, sectiones anatomico-pathologicae hydrophoborum monstrant, patet quam diuersae esse debeant. Non solum autem motu praeternaturali in toto neruorum systemate, omnibusque musculosis partibus tristes effectus in aegroto corpore edere potest, et sane edit hydrophobia, sed etiam pessimo suo symptomate, quo ad tenacitatem diluendam, et acrimoniam inuoluentem atque arcendam fluida ingeri nequeunt, quamquam maxime necessaria sunt, ob incrementem fluidorum in corpore inopiam, dum partim sudore saepius promanante, partim saliuâ effluente copiosa eorum omni temporis momento haud parua quantitas excernitur. Exsiccari hinc corporis solida, fluidaque inspissari, mirum non videbitur. In omnibus autem anatomicorum notatis, quae ad sectiones hydrophoborum pertinent, nihil inuenimus, quod status cadaverum semper monstrasset, et nihil quoque est, in quo conueniant morbi symptomata, nisi quod aqua metuatur, quod ventriculus valde doleat, et quod faucium spasmo impe-

impediatur deglutitio. Itaque concludimus, ad naturam morbi explicandam frustra inuestigari viscera. Atque si pro stabilienda sua sententia egregii viri sectiones in medium proferunt anatomicas; facile perspiciet quisque, eas tunc saltim anatomicas observationes adduci, quae ad scopum pertinent, negligi autem reliquas. Sic illi, qui hydrophobiam ad anginae genus referunt, alias, et alias iterum illi proponunt, qui, eandem esse febrem biliosam putridam, praecipiunt. Ob cadauerum autem distam diuersitatem suadet ratio, in illis corporis partibus causam efficientem morbi esse ponendam, quarum mutationes sensus fugiant, nec cultro anatomico patefieri posse. Ergo in neruis morbus ipse erit quaerendus, et eius effectus erunt symptomata in corporis partibus diuersimode morbose mutatis obseruata, nisi iam ante conceptam rabiem morbo quodam affecti fuerint aegroti.

§. XV.

Ex hucusque dictis satis intelligitur, in hoc morbo nihil fere constans, nihilque perpetuum esse, multaque contraria inueniri. Quo circa in explicanda veneni morbi que natura et fede, in maxime diuersas sententias abierunt omnis aevi medici. Sic venenum contagiosum acidi generis esse alii a),

aliique

a) LE TELLIER et GARNIER disq. an rabies ab acido, Paris 1738.

aliqui
Atque
esse,
In at
mum
cuit,
acido
acrim
nae v
perfu
acred
quo
prod
alcali
vene
luem
excit
vene
cunq
morb
biem
rum
toru
esse v
quon
tere
runt
ras il

b) A
c) Pl
T. I

aliquae alcalini generis *b)* praeceperunt. Atque, si ex ratiocinio quid statuendum esset, posteriori sententiae subscriberemus. In animalibus enim carnivoris ut plurimum venenum generari, experientia docuit, atque in his alcalinum longe magis acido praevalere certum est, quo circa, si acrimoniam veneni suspicamur, eam alcalinae volatilis naturae esse, maxime nobis persuademus. Certum vero est; inesse ei acedini adhuc proprium quid incognitum, quo hunc semper morbum et non alium producit, cuius origo ab acrimonia mere alcalina deriuari nequit; huius enim bouillae venenum, vulneribus recentibus illatum, hanc luem, numquam autem caninam rabiem excitauit, sic quoque contagium variolosum, venereum, pestilentielle, febrisque qualiscunque contagiosae et putridae alius, suum morbum semper procreauit, non vero rabiem, et tamen omnium horum venenorum natura habetur alcalina volatilis ex multorum medicorum iudicio. Verminosum esse venenum hydrophobiae, alii finxerunt, quum canes eadem defuncti vermibus scateri viderentur. *c)* Sed saepe nullum inueniunt vermem anatomici. Nihilominus figuras illorum vermium aere incisas exhibuit, nescio

b) Act. acad. Mogunt. T. I. pag. 341 sq.

c) Plura de hoc vid. MORGAGNI epist. cit. n. 33. T. I. pag. 131.

nescio quis Gallus *d*) et ex saliva canis rabidi, in veste dilacerata relicta quarta post morsum die vermes capitibus catulas referentes, enatos esse, refert SALMVTHVS, nimis in hac re credulus *e*). Potuit nimirum fieri, vt eo loco, quem saliva canis madefecerat, ouula deposuerint muscae, et pullulauerint vermes, pro alio vermium genere eoque mirabili habitos. Ingeniosissimam quidem sed haud satis probandam opinionem in medium protulit LE CASMVS, contagium nempe esse phosphorum quendam, electrico igni haud abssimilem, qui incendens et per vasa sanguifera sese dispergens morbum proferat *f*). Quae refutatione non indiget, quum nemo anatomicorum eiusmodi phosphorum inuenerit. Caeterum vero, qualiscunque sit veneni mistio, miasma illud contagiosum volatile esse, multis partibus salivae vel muci inuolutum quiescere, atque solidis corporibus partibusque animalium firmiter adhaerere posse, donec mora aliisque ex causis attenuetur, euoluatur, in motum ducatur, fluidis admisceatur vitali motu circulantibus, nervisque applicetur, atque tunc morbum excitare, egregie proponit SAVVAGES *g*).

§. XVI.

- d*) Systeme d'un moderne Anglois sur la cause de toutes les especes de maladies caet. p. 14.
e) Obseruat. medic. Cent. II. obseru. 83.
f) Memoir. sur divers. sujets de medecine Vol. I.
g) Sur la rage.

nenun
scripti
lo *a*),
alii,
mate
cerebr
bro et
fecto.
menon
bus di
tatem
suis co
morbi
ne dist
lis indi
dia, at
forum
deniqu

a) ART
cap. I
b) ART
HAA
c) MAG
d) ARO
e) LAY
f) ASC
g) Post
MOR
comm
rum v

§. XVI.

De loco, quem praecipue occupat venenum, morbi itaque feda, diuersa iudicia in scriptis medicorum inuenies. In ventriculo *a)*, alii eam posuerunt, in stomacho *b)* alii, alii in corde, stomacho et diaphragmate *c)*, alii in faucibus *d)*, in hepate *e)*, in cerebri membranis *f)*, alii tandem in cerebro et toto neruorum systemate *g)* male affecto. Quodsi enim consideramus phaenomenorum in aegrotis eorumque cadaueribus diuersitatem, non mirabimur contrarietatem harum sententiarum, omnes enim suis corroborantur argumentis, nisi causa morbi a morbo ipso et ab effectu morbi bene distinguatur. Videntur enim in nonnullis indiuiduis ventriculus, in aliis praecordia, aut fauces, aut hepar systemaque vasorum secretioni bilis inferuentium, in aliis denique cerebrum prae caeteris morbose affici.

D

affici.

- a)* ARTEMIDOR. apud CAELIVM in acut. Lib. III. cap. 15.
b) ARTORIVS apud eund. ibid. cap. 14. BOERHAAVE aphorism. 1138.
c) MAGNVS EPHESIVS apud eund. ibid. Cap. 4.
d) AROMATARIVS loc. cit.
e) LAYARD loc. citat.
f) ASCLEPIADES apud CAELIVM l. cit. c. 17.
g) Post HEROPHILI sectatorem DEMOCRITVM MORGAGNI, MEAD, BOERHAAVE eiusque commentator cum plurimis recentiorum medicorum vid. libr. citat.

affici. Quum vero interdum cadauera nul-
lam praeternaturalem mutationem sub fe-
ctionibus ostendant, quae tam vehementis
morbi symptomatibus causam suppeditare
potuisset, quamque mala constitutio cerebri
atque neruorum saepe saepius per anato-
men detegi non possit; a veritate haud ab-
errare eos existimamus, qui potissimum et
primo neruos et cerebrum a contagio ve-
nenofo volatilisato laedi, atque in his parti-
bus pernobilibus morbi sedem quaerendam
esse, asserunt. Quibus vero partibus, morbo
occupatis, earumque actionibus turbatis,
totum corpus animale, functionesque ani-
mae vehementer mutari posse, ac mirum in
modum perturbari, quilibet physiologiae
gnarus facile perspiciet.

§. XVII.

Vti de sede mali, ita de eius natura et
genesi varie senserunt medici. In tres au-
tem praecipuas sententias abierunt, quarum
vna anginae speciem haberi *a*), altera ad
februm classis pertinere *b*) tertia neruo-
sum morbum esse statuit *c*). Quaelibet ear-
um suos habuit defensores, suaque argu-
menta, de quibus breuiter agere pro scopo
sufficiet. Illi omnes, qui a vicio topico
gulae

a) Ab AROMATARIIS I. cit.

b) SELIG differt. citat. LAYARD I. cit.

c) Auctores §. anteced. not. *g*) citat.

gula
vide
simp
et co
bie o
perh
nem
totu
ca, r
mon
parte
illa in
cibon
planc
aqua
cum a
drop
angin
pleru
nofis
ment
hauri
tamen
uulsi
cunt.
affecti
huic

d) Diff
e) BO
n. 30
f) Phil

gulae morbum deduxerunt, male distinxisse videntur deglutiendi fluida difficultatem simplicem ab ea, quae cum horrore, metu et conuulsivis motibus coniuncta esse in rabie canina consuevit. Ab AROMATARIIS perhibens, gulae et faucium inflammationem inducendo venenum efficere malum totum *d*) primo refutatur sectione anatomica, nullam inflammationem interdum demonstrante, dum saepius e contrario hae partes omnis vitii expertes sunt *e*), deinde illa indubitata observatione, quod deglutitio ciborum non plane laedatur, sub impedita plane bibendi facultate, et quod interdum aquam metuentes cibum auide deuorent *f*), cum anginosis id facere nequeunt; porro hydrophobi non possunt deglutire, non solum angina laborantium instar, sed cum horrore plerumque auersantur potum, quod anginosi consuetum non est, et si non etiam timent potum, ac bibere student, immo ut haurire potum possint, optant, admoto tamen poculo ori fere strangulantur, et conuulsivis motibus toto corpore contremiscunt. Hoc etiam vehementissima angina affectis nunquam accidit. At vero anginam huic morbo sese associare, ex observationibus

D 2 nibus

d) Diss. cit. P. 2. pag. 6.

e) BONETI l. c. pag. 211. MORGAGNI epist. cit. n. 30. 31.

f) Philos. Transact. T. V. pag. 366.

nibus patet, nec, dum fauces vehementi saepeque diuturna spastica constrictione in hydrophobia afficiuntur, inflammationem ibidem sub statu humorum phlogistico nasci, rationi sane contradicit. Atque haec adscititia et symptomata angina esse videtur, quam in sectione anatomica viderunt clarissimi viri *g*), quamque ex errore de morbi generi accusarunt nonnulli. Haec eadem argumenta quoque contra BONETI sententiam pugnant, quam quidem ill. MEAD amplexus est, nimirum ab intumescencia glandularum gulae extrinsecus appositae deglutitionem impediri, quod symptoma a potulentis fungosam glandularum substantiam intrantibus augeri debet, viam enim glandulae tumefactae potui praeccludunt, cum e contrario solida comprimendo viam sibi aperiant, beneque deglutiantur *h*). At interdum sine timore aegroti comedunt iuscula *i*), praesertim, quae pelluciditate aquam non referunt, atque sic fluida hauriendi et bibendi impotentes, cochleatim sumere nihilominus possunt.

§. XVIII.

Ad febrium classem referentibus hydrophobiam, febrilium motuum praesentia, accu-

g) VAN SWIETEN Tom. III. pag. 562.

h) Sepulchret. anatom. Tom. II. pag. 748.

i) V. SWIETEN T. III. pag. 555.

accumulatio bilis et bilioso mucidae materiae in primis, ut dicunt, viis et sanguis resolutus rationes praecipuae sunt, quibus rem suam confirmare student. Esse praecipiant febrem malignam, generi phrenitidis propinquam, contagium splenem primo inuadere, bilem alterare, ut ad putredinem vergat, et febrem bilioso-putridam accendat. Verum enim vero ex observationibus scimus, non semper dissectum cadaver bile feetere vitiosa, non semper cito putrescere, uti solet post praegressam putridam febrem. Atque si a corrupta bile hydrophobia originem traheret, quidni eadem saepius occurrit in febribus ex causa haecnatis? Ergo colligimus, ad naturam morbi neque febrem requiri, neque bilem morbose mutata, neque statum putridum. Cum vero febris haec interdum apparet coniuncta sit cum hydrophobia, nonne potius symptoma erit, aut morbus ad morbum primum vehementem accedens, et itaque hydrophobia, quae sibi adiunxit febrem, nonne morbus complicatus? Verisimile hoc nobis aequè videtur, ac idem de angina §. anteced. dictum. Inquietudine aegrotorum rabiosorum, inopia potus diluentis bilem, humores omnes maximopere inarescunt. Motibus inordinatis spasticis et convulsivis hi humores valde exagitantur. Atque hinc saevissimae febres suboriri possunt, biliosae, bi-

D 3

liosio-

lioso-putridae, bilioso-inflammatoriae, cet. Cum febre, statim hydrophobia raro incipit, nisi antecedant causae aliae febrem generantes. Plerumque febris progrediente morbo in altero eius stadio prouenit, et crescente eodem augetur, id quod nostrae suspitioni fauet. Prout autem ad eiusmodi diathesin, quae febrim ansum praebet, aegroti dispositi sunt; febris ipsa tardius vel citius in conspectum veniet, vel prorsus, deficiente ea diathesi, plane non aderit. Vt autem eiusmodi febris periculum vitae valde adaugere valet, ita attentionem sub curatione hydrophobiae summam meretur, et si fieri potest, ea prophylactice auerti debet remouendo, acrimoniam iam collectam et cauendo, ne ea noxam afferat.

§. XIX.

Transeamus ad tertiam de natura morbi hydrophobiae sententiam, quae in alteratione nervorum et cerebri ponitur. Qui fiat, ut hydrophobi neque deglutire possint fluida, neque sine metu et horrore videre, nec de his loqui sustinere queant, problema semper quidem manebit explicatu difficile, quum eas partes, quarum mutatione hoc fieri videtur, sensibus nunquam penetrare possimus. Desudarunt in eo resoluendo maiores nostri, et eorum successores, et hodie iam medici, etiamque posteritas

sterita
morbu
deteg
suffici
quod
cul a
natio
hydro
no o
eo ter
medi
Nam
lida f
hucus
aqua
phob
sunt
num
uerst
tamen
rant
tum
runt.
quan
morbu
nequ
morbu
eum

a) B B
b) B A
d) P

risimillimum aliis, quod aliis iure absonum visum est, timere aegros fluida ea causa, quod in his canis figuram *e)* aut catulos *f)* conspiciant sibi terribiles. Sed idem timor aegrotum tenet, si mediante fistula e vase contexto liquidum attrahere tentat, ac ex aperto vase *g)*. Neque vlla exstat observatio, quae testetur, aegrotos de suffocationis metu sub nisu bibendi quærentes, mente adhuc integra gaudentes, de aspectu terribili caninae figurae in potulentis verba vnquam fecisse. Sentiunt tantum hi sub conatu fluida bibendi, vehementem et suffocantem gulae fauciumque talem constrictionem ac angustiam, qualem hysterica passio asferre solet *h)*; qua progrediente et aucta, horror sese associat et metus in tantam auersationem liquidorum transiens, vt saepe non aspectum solum aut tactum, sed ne nomen aquae quidem audire sine summo horrore sustineant, qui in furorem cum conuulsionibus atrocibus degenerat, et paroxysmum rabiei in tota vehementia sua resuscitat. Unde iam animaduertit SALIVS, aegrotos liquida auersari omnia ob laesionem ab his allatis vel assumtis excitatam in internis partibus,

e) BACCIVS de venenis pag. 76.

f) AETIVS l. citat. quem refutauit PETR. SALIVS in tractatu de febre pestilenti.

g) ASTRVC de hydrophobia dissert. p. 16.

h) LAYARD l. cit. cum sensu globi in collo haerentis.

sultum morbosum praegrediens, incipiat in parte affecta, atque per partem post partem, pro continuatione nervorum, eorumque situ, ad superiores partes ascendat *l*), et quum ad nucham collumque pervenerit, fauces constringat *m*), nisi vero dolor praesens ea via sese extendat, nulla hydrophobia praevio licet morfu, appareat *n*). Neque quidem doloris propagatio perpetua est, et sine praeveniente eodem morbus sese manifestat, hoc tamen non repugnat nostrae conclusioni, sed illa adsertione, quod venenum in cellulosa haereat, nec ad massam humorum deferatur ante editum perniciosum effectum *o*). Fieri potest utrumque, teste experientia, salva nostra opinione, nervos inde praecipue pati. Eandem porro comprobatur alia cum morbis nervorum similitudo, qua erumpere hi ac illi solent ad novi aut plenilunium *p*). Diversitas symptomatum, et ratio cur in quibusdam exemplis miseri vel grauius vel lenius aegrotent, vel inconsuetis cruciatibus torque-

l) MORGAGNI supra citat.

m) LAYARD l. cit.

n) Homini ad plenilunium periodice dolebat pedum demorsus a cane rabido, languebat corpore et animo, dolor non ascendebat, nec hydrophobia generabatur. Inunctione mercurii malum cessit. LAYARD l. cit. p. 126.

o) SAVVAGES II. cit.

p) LAYARD l. cit. p. 105.

queantur vel aliis consuetis symptomati-
bus careant, a statu aegrotorum individuo,
a peculiari nervorum sensibilitate et irrita-
bilitate, a corporis ad alios morbos maiore
aut minore dispositione, caeteroquin a ha-
bitu magis sano, vel magis valetudinario
pendere videtur, atque, si non omnia qua-
liacunque phaenomena a male affectis ner-
vis per se deduci possunt, ab his tamen,
tamquam causa remota, nata eadem deduci
posse certum est.

§. XX.

Nihilominus fluidorum horror ex eo
non satis patet, quod, convulsionibus vi-
scera et vasa occupantibus, deglutitio prae-
pediatur, vti BOERHAAVE voluit, cui
magnus eius commentator subscripsit, con-
vulsionibus oesophagi accusans. *Videntur
enim, inquit, quaedam ex numerosis degluti-
tionis organis servare imprimis depulsi-
onem per oesophagum in ventriculum, unde
de his convulsis impossibilis sit liquidorum
deglutitio a).* Idem vero accidit strangula-
tione hysterica laborantibus, sub qua omnis
deglutiendi nifus siue solida sint, siue potu-
lenta, irritus est, et siquid magno cum co-
nato depellitur per gulam, ingens anxietas
aegrotos prehendere solet strangulatoria.
Fluidorum tamen nullus adest horror nec
metus,

a) Commentar. Tom. III, pag. 567.

metus, in strangulatione hysterica, sicuti in hydrophobia obseruatur, et in postremo hoc morbo haud plane intercepta ciborum deglutitio, vt in hysteria. At porro contra SWIETENIVM pugnat, quod non horreant solum aegroti, dum potum assumere conantur; sed dum etiam fluida attingunt, eorumque motum percipiunt, imo nonnumquam, cum aerem inspirant, aut cum aura frigidior ad collum adflat eodem horrore ac conuulsionibus corripi solent. Huic obscurae rei, vt satisfiat, cum a stomachi et vicinarum partium conuulsionibus prouenire non videatur, primam ac praecipuam hydrophobiae causam *in alterata neruorum sensibilitate* ponit ill. KEMME; haec est, *ea neruorum a veneno contagioso generata affectione (ultra non determinanda) qua fit, vt fluida quam etiam ratione in neruos suam exserant actionem, perferri nequeant. Inde anima abhorret obscura ratione potulenta, corpori inimica, vel etiam nomina eorum audita eo vehementius, quo fortiores auersationes, quae obscuris ideis debentur, esse solent iis, quarum motiua distincta ratione cognoscimus b).* Quam sententiam argumentis egregie confirmat

b) BVCHNER et HAFNER dissert. de nonnullis ad rabiem caninam et hydrophobiam pertinentibus, Hal. 1767. §. 24 vsque 27. Cont. in BALDINGERI sylloge select. opusculor. argum. med. pract. Vol. I.

firmat idem auctor, hoc loco non repetendis. Quod vero in hydrophobia passionum nervorum notabilis obseruetur diuersitas, ei non repugnat, sed dari varios atque diuersos alteratae sensilitatis gradus, quales etiam in aliis nervorum morbis obseruantur satis superque constat. Multis enim hysteriis, vt exemplo vtamur, odor suaueolentium adeo aduersus est, vt eum sentientes, in suffocationem, conuulsiones et syncopen incidant, apud alios vero ab eadem causa tantos effectus et motus fortes non proferri, quotidie experimur. Exempla deglucitionis fluidorum cochleatim sumtorum adeo rarissima existunt, vt vix ad infirmandam sententiam KEMMII valeant. Interim liquida, non vero potulenta, sed iuscula assumisse hydrophobum, refert obseruator *c*) quorum cocta mucilago exceptionis a regula causam in se continere potest. Rabie tandem percitos didicisse potum haurire, morbo nihilominus in mortem transeunte *d*) demonstrat, mitigari interdum symptomata morbi, morbo tamen persistente. Sic saepe aestus febrilis leniri solet, febre tamen continuante, dum causa eiusdem nonnihil a vehementia recedit. Atque ipsa aquae metus absentia sententiae KEMMII contraria haud est. In casibus enim,

c) vid. supra §. III.

d) BAVHINI obseruat. §. XI. allegat.

enim, qui eam demonstrant, nunquam defuit difficultas deglutendi fluida potulenta^{e)} tamquam effectus primus alteratae nervorum sensilitatis, quae tantum vehementiae gradum nata non est, ut horrorem animae imprimeret. Sic quoque a MORGAGNIO adductae observationes rariores micissimum, nihilo tamen fecius malignum, morbi statum designare videntur^{f)}. E contrario vehementissimam nervorum affectionem tunc exstare credimus, quando summo furore et delirio convulsionibusque paroxysmi stipati apparent. Totum enim corpus, sensorium commune ipsamque animam tunc atrocissimo affici morbo, nemo inficias ibit. Atque, pro dolor! haec consueta morbi est conditio^{g)}.

§. XXI.

Ex omnibus hucusque praemissis, quilibet facillime perspiciet hydrophobiae varia genera dari, quorum primum est hydrophobia idiopathica siue spontanea, alterum symptomatice seu aduentitia, tertium contagiosa, cui rabiei caninae nomen imponimus. Quoties causa quaedam, quae neque est morbus continuans, neque contagium, sensilitatem nervorum eadem ratione alterat,

^{e)} ibidem.

^{f)} ibidem not. g) b) i).

^{g)} Quam descripsit BOERHAAVIUS in supra §. II, citat, aphorism. 1138.

ac in §. antecedit. diximus, toties sese manifestabit *hydrophobia spontanea*, quod factum licet perquam raro esse, observationes §. X. demonstrant. Quod si eandem alterationem inducit morbus qualiscunque ita tamen, ut ipse continuetur aquae metus inter eius symptomata apparebit. *Hydrophobia symptomatica* de qua supra actum est §. XI. Sin autem ex morbo alio nascitur hydrophobia, ita ut morbi causa per metastasin, ratione adhuc latente, nervos afficiat, et cessante praegresso morbo, hydrophobia remaneat; tunc adnumeramus hunc morbum idiopathicis hydrophobiis. Bene tamen et diligenter in utrisque hisce generibus distinguamus inter laesam deglutitionem et aquae terrorem, illa anginae et hysteriae paroxysmis constanter sese associat, sed sine horrore et metu. Contagioso veneno excitari tandem funestam hydrophobiam, omniumque tristissimum morbum et perniciosissimum, supra satis demonstratum est, quae ideo *contagiosae* nomen iure meretur. Atque haec ipsa est *rabies canina*. Eandem modo *simplicem* esse, modo complicatam febre biliosa vel inflammatoria cum inflammatione locali, paralysi, delirio febrili, aliisque malis pluribus, supra allatae observationes sponte comprobant.

§. XXII.

§. XXII.

De curandi et praeservandi methodo
 fusius hoc loco agere superfluum foret, cum
 in aliis hac de re actum iam sit scriptis a),
 nosque ut brevitati studeamus praescripti
 fines libelligant. Utilitatem meloes ma-
 ialis et proscarabaei interne dati, vsque
 dum sanguis cum lotio exeat, simul adiun-
 cto externo vsu cantharidum, vulnere illato
 insperarum, testatur nouissima experien-
 tia b). Sed monendum etiam est, in praeser-
 uatione aequae ac curatione rabiei caninae
 quoque complicationis rationem habendam
 esse,

a) vid. CAR. FRID. STRUVE diss. de rabiei cani-
 nae therapia, Lips. 1774. Cont. in 'BALDIN-
 GERI select. Vol. I. LAUR. CRELLII annota-
 tiones ad BRUCE dissertat. in *Auszüge der Haller-
 schen Streitschriften* T. I. pag. 580 seq. LAYARD
 l. cit.

b) *Bekanntmachung des specifiquen Mittels wider den tol-
 len Hundsbiß*, cet. a supremo regio Collegio medi-
 coed. Beroi. 1777. IOAN. THEOPH. PAULI
 diss. *Meloes Antilyssicas*, Frf. 1778. *Geschichte der
 Hundswuth, samr den Beobachtungen über die Wir-
 kungen der Meloe, bey Gelegenheit der im August
 1780 von wüthenden Hunden gebissenen Personen.*
 Von IOH. VON FRITSCH. Wien 1781. *Der
 Maywurm, ein Mittel wider den tollen Hundesbiß etc.*
 von CHRIST. SAM. VNGNAD. Züllichau 1783.
 DEHNE im *Hannöverschen Magazin* 1778. 44—
 46. Stück SCHWARTZ praef. KEMME diss. de
 hydrophobia eiusque specifico meloe maiali et
 proscarabaeo, Hal. 1782. et plur.

esse, et associato vel mox et facile erumpendo morbo socio opponenda esse remedia, primum licet matum compescere nequeant. Sic venae sectio sub inflammatorio statu et plethorico, praesente vel instante febre inflammatoria; euacuantia emetica et purgantia, accedente febre biliosa; antiseptica sub nimia humorum et cruditarum ad putredinem inclinatione, sicque porro alia exiguntur quae, nisi adsit eiusmodi complicatio, omitti non solum possunt, sed debent, ne destruant magis sanitatem, quam adiuuent. Atque hinc lites dirimi facile possunt inter medicos circa distorum auxiliorum usum motae, quum alii ea valde commendarint, alii reprehenderit; vtrique experientia docti. Liceat adhuc obseruationem perill. COTHENII mecum benigne communicatam hoc loco asserre. Accidit enim, cum ille adhuc Havelbergae felicissimo cum successu in praxin incumberet, vt vndeiginti homines vtriusque sexus a cane rabido commorderentur. XVIII hos mox post mortem omni mane trium sequentium dierum drachmam limaturae cupri in pane butyro illito comedere iussit. Externe nihil, nisi acetum vini acerrimum sale mixtum adhibuit; qui et omnes in maximum suum gaudium salui a rabie persisterunt, nec vquam eiusmodi incommoda experti sunt. Vna autem virgo XX. circiter annorum,
E
quae

quae sperneret consilium, aliis pharmacis vtens, statim tristissimum rabiei caninae impetum experta est, et quum opem precibus moestissimis efflagitarent propinqui, nullumque remedium externum vel internum auxilium praeberet, cepit id consilii, vt, ne alios adstantes morfu vel spuma laederet, vinculis membris ligatis caput totumque corpus multa aqua perfundi iuberet, quo facto placide obiit. Saepe numero id contingit, vt canis rabidus non fuerit rabidus, ideoque remedia adhibita magnam saepe famam acquisuerunt, sed cum illa aegroti morbo ipso periisset, remedium hoc famam experientia sustentauit.

§. XXIII.

Quamquam quidem nostris temporibus tanta felicitas concessa est, vt remediis efficacioribus morbum adeo terribilem et periculosum suppressere possimus; tantum tamen abest, vt eius periculum tollere perfecte possint experientissimi in arte viri, vt potius vno ore fateantur, nunquam euasisse miseros ad vltimum stadium morbo crescente, et raro seruatos esse hydrophobia ingruente in secundo stadio §. II. Omnis itaque cura adhibenda est, vt auertatur venenosa infectio. Cuius rei causa solliciti terrarum principes sapientissimas tulerunt leges, quibus impediri debet, quo minus morbus, ne in can-

can
mi
ali
gu
tio
qua
hon
ani
bur

men
Gra
rabi
ver
mul
dul
pars
exa
fubl
neq
ner
Wa
tes
non
muf
rum
gine

a) H
b) s
c) m

canibus domesticis quidem erumpat, vel ad minimum impediendum est, ne morbus cum aliis animantibus communicetur. Quarum legum, ut reliquas taceamus, duas disquisitioni adhuc subiiciemus, nimirum alteram, quae vermem excindi iubet, alteram, quae hortatur et praecipit, ne caro rabie perciti animalis mactati in usum domesticum ad cibum suppeditandum adhibeatur.

§. XXIV.

Vermiculus, de quo **PLINIVS** commemorat, sub lingua canum, qui vocatur a Graecis *Lytta* vel *Lysa* *a*) et ad auertendam rabiem iunioribus canibus excindi solet, vermis cum non sit, aliis videtur tendo *b*) musculus, neruus, vas sanguiferum, glandula aut ductus salivialis, aliis peculiaris pars linguae adnata *c*) esse. Curatius tamen examen linguarum, ex quibus *lytta* iam sublata erat, nobis persuasit, ea operatione neque musculos, neque tendines, neque neruos, neque vasa, neque tandem ductus *Warthonianos* laedi, et ad has itaque partes id, quod vermis nomine venit, referri non posse. Linguae caninae data sunt trium musculorum paria, aequae ac humanae, quarum fibrae in eius substantiam abeunt. Margines occupant *styloglossi*, prope hos versus

E 2

que

a) Hist. natural. Lib. 29. cap. 5.

b) SCHMUCKER l. cit. pag. 540.

c) MORGAGNI epist. cit. no. 35.

que ad apicem linguae fere porrecti Hyoglossi, et medium tenent locum Genioglossi, non aequae longi ac Hyoglossi, qui haud procul ab apice se inuicem attingunt, sicque ad tertiam vnciae prolongati. Linguae apex ad longitudinem pollicis vnus et dimidii ex ore prominet liber et nullibi in ore adnatus, ideoque valde mobilis est. Frenulum enim linguae breuissimum originem partis liberae iam dictae non transgreditur. Posterior vero pars firmata est, vt in homine ita et in animalibus. Lyssa ipsa excissa quinque quartas vnciae longa terminatur finibus acutis quorum anteriori adhaerent fibrae nonnullae disruptae, quasi de re adhaerente quadam auulsae. In medio longitudinis crassities maxima aequat crassitiem calami coruini. Eius substantia a cartilaginea plane non differt, aequalis est, splendens, alba, absque fibrarum nota et elastica, excepto loco medio, qui facilius potest inflecti, ac vbi laminam externam cartilagineam transparet interior rubicundo-incana substantia, vt intestina lumbrici terrestris. Dissecta lytta aequalem cartilagineam structuram monstrat, praeter locum modo dictum, continentem rubicundo-incanam substantiam, glandulae conglomeratae similem, paulo tamen solidiorem, quam consueta est glandularum compages. Quodsi in naturali situ consideramus lyttam, eius conditionem et vtilitatem

tem commodius intelligemus. Collocata est infra linguam in media eius linea ab apice ad radicem tendens. Splendente sua albedine pellucet haec cartilago per tenue stratum muscularium fibrarum et cutem eam contegentium. Illud stratum efformant fibrae quaedam Hyo- et Styloglossorum muscularorum. Inclinata lingua lytta fleſtebat se propria elasticitate ad dextram et, conuerſa vice, ad oppositum linguae motae latus tendebat sponte lytta. Retrorſum ducto apice linguae, lytta in profunditatem partis linguae carnosae se subduxit. Cute dissecta, musculusque separatis lytta nihilominus in eodem situ adhuc inter Hyoglossos ac postica parte inter Genioglossos permanebat, ac ante hanc sectionem. Inuestigatio curatior docuit nos, cingi eam et contineri vagina tenui membranosa, quae retro illam in tanta longitudine continuat, quanta aequat longitudinem lyttae ipsius et partis linguae liberae. Qua in vagina posterior lyttae pars plane libera haeret nullibi adhaerens, anterior vero vna cum anteriori vaginae extremitate cum linguae apice firmiter concreſcit. Quod si nunc lingua retrorſum vel deorsum incuruatur, lytta tunc tota sua longitudine quidem in vaginam recedit, et itaque flexionem linguae nunquam impedire potest, sed potius eiusdem motum sequitur, quod idem euenit sub flexione

E 3

linguae

linguae ad latus; sed semper lytta in media sua magis flexibili rubicundo-incana parte incurvationem patitur. Ex quibus vitilica et conditio huius cartilaginis canibus et forsitan quoque vulpibus, et lupis, aliisque ad idem animalium genus pertinentibus, aut proxime ei accedentibus, quibus perlonga lingua est, prae ceteris animantibus datae, perpendi potest. Longissimae eiusmodi linguae firmitatem ea cartilago necessariam conciliat, salva mobilitate et volubilitate ei aequae necessaria. Qua in re cum tarso palpebrarum conuenit, magis tamen motui linguae cedit in medio flexilis a)

§. XXV.

Iam quaeritur, qui fiat, ut remotione lyttae praecaueri possit, ne in rabiem incidat canis. Primo autem confitendum est, ad vnum omnes, quibus hac in re observationes colligere contigerit, confirmare, canes, lytta antea exsecta, nihilominus hydrophobia tentari a), hos vero in hoc morbo rarissime vehementer furere, et plerumque in primo morbi stadio ad alterum paulo

- a) Ea, quae §. XXIV. continet, ex optimi Praeceptoris et Praefidis MAYERI summopere colendi tractatu, quem transmisit Collegio regio medico supremo, desumpta attuli.
- a) vid. HEIDECCKER vom Tollwurm in ill. Pylk Magazin für die gerichtliche Arzneykunde, 2ten Bandes 3tes Stück 1784. pag. 204 seq.

paulo accedente ad mortem vsque permanere, eorumque morsus adeo grauem ac nociuam vim non edere. Praesuppositis his, ratio quaedam ex data lyttae descriptione suppeditari potest ad hoc phaenomenon explicandum. Testimonia nimirum supra exposita satis nos conuicerunt, venenum in primis salivae immistum esse, nec dubium de huius veritate restat. Porro verum certumque manet, in rabie canina partes colli, fauces et annexas vehementer affici, ita vt per saepe os, lingua, larynx et pharynx inflammatione inde laborent. Si itaque cartilago illa, siue lytta adempta est, fieri maxime potest, vt fibrae linguae sub tam atroci affectione morbi huius canini non adeo tendantur atque irriterentur, nerui linguales multo minus stimulentur, et per consensum reliqui nerui, praecipue, ob nerui lingualis, a tertio ramo quinti paris orti, minorem alterationem earum partium nerui longe minus turbentur, quarum ope animal mordet. Deest sub hac conditione magna causa inquietudinis et saeuitiei furibundae, quae canem rabidum fugam petere ac mordere cogunt, sine qua alias rabies canina non esse consuevit. Causa vero, qua lytta orbatus canis morsu suo rabiem longo minus communicet, in momentis sequentibus inueniri videtur. Primo canis iste summam morbi vehementiam non experitur,

tur, in qua saliva veneni vim praefertim acquirere solet, et maxime abundat. Minor enim inquietudinis gradus, motus plane cessantes, dum eiusmodi canis non circumagitur, sed quietior secubat, humorum temperantiam conseruant, et impediunt, quo minus eam plane destruat, sicque augetur rabies, maioremque efficaciam induat. Lenior deinde in ore stimulus affluxum humorum saliuorum non adeo sollicitat, et separationem veneni cum saliva retardat. Itaque neque lingua neque dentes copiosa valde saliva madefiunt. Denique lingua, erepta cartilagine, minus rigida prominet, et vulnus morsu illatum attingere minus potest, quo fit, vt minor copia veneni saltem vulneris externae superficiei illinatur, nec in fricetur altius, ita vt possit fluxu sanguinis, elutione vulneris, aliisque auxiliis adhibitis commodius remoueri. Quibus ex rationibus, licet hydrophobiae fundamentum in lytta ponendum non esse, experientia testetur, eius excissio tamen maxime commendari meretur, quum rabies vehementia, vt plurimum tunc caret, quae summum detrimentum affert, relicta canibus lytta b);

§. XXVI.

b) Conf. L. CRELLY *Auszug der Haller. Streifschr.* l. c. p. 596. MORGAGNI l. cit.

§. XXVI.

In iis regionibus, ubi lupi rabiosi morbum tristem cum gregibus communi- cant, cibo est caro animalium rabidorum, remotis capite et intestinis, atque hoc iam exiit in usus communes. Quantum autem periculum haec consuetudo, plane delenda, afferat, paucis adhuc demonstrabimus. Fru- stra obiicietur, sine damno cibari carnem, lue bouilla correptorum, quod licet negare nolimus; tamen eius contrarium ex colle- ctis observationibus elucet *a)* et, quum scia- mus, venenum illud pestiferum, praeter ge- nus bouillum, reliqua animalia et homines, non inficere, (§. I.) tanta ab hac esca in- commoda profectura non esse, perspici- mus, quanta e contrario a carne rabiosi ani- malis comestu, cuius venenum nulli anima- lium generi parcat. Ex communi quidem vulgi dictarum regionum opinione caro ista bene cocta sine omni noxa comeditur, cui etiam assentit clar. SAVVAGES *b)*, carnem istam, collo et stomacho excepto, non venenosam esse, perhibens. At vulgi ob- servationibus non est fidendum, quum hic, nisi effectus aduersus statim causam datam sequitur, illum huic adscribere non soleat, et per longam annorum seriem, sine damno sanitatis, venenum secum tulisse demorsos,

E s. supra

a) KRÜNITZ oekonom. Encyclopaed. Tom. XIV.

b) Nosolog. method. Tom. III. pag. 356.

supra expositum sit (§. XIII.), atque iis idem accidere possit, qui cibando carnem venenum morbi intus suscipiant, quorum postea apparentem morbum a cibo hocce nunquam vulgus deriuabit. Nec illam opinionem, qua forsitan venenum eneruari succis herbiuorum animalium, tamquam ad acidum vergentibus admistis putatur *c*), experientia confirmat. Scimus enim, non solum fues rabidos stramen adeo veneno imbuisse, vt eius esu equi, boues, oues et reliqua animalia rabiem sibi contraxerint ac perierint *d*), sed etiam carnem suis, a rabido cane demorsis, ad cibum consumptam omnibus eam comedentibus rabiem excitasse *e*), (cum quo conuenit, quod FERNELIVS de vsu et noxa carnis lupi rabiosi annotauit *f*), et ab esu lactis rabidae vaccae morbum eundem prouenisse *g*). Quae quoque SAVVAGESIO contradicunt. Bene itaque ac sapienter lege praescribendum est, vt quaecunque rabie percitum animal e medio tollatur et infodiatur terra, nec eius qualiscunque vsus concedatur, si etiam

c) LAYARD.

d) ETTMÜLLER opera pag. 970.

e) BORELLVS Cent. I. obs. 75.

f) vid. supra §. IX. cf. HOFFMANN med. rat. syst. Tom. II. pag. 177 sq.

g) TIM. A GULDENKLEE Lib. VII. de morb. venenat. Caf. 23.

etiam vel rarissime tantum incommodum eum sequatur. Adeo enim grauis, terribilis, cruciatuum plenus, omnique misericordia dignus est rabiei caninae morbus, vt summum studium, summaque opera adhiberi debeat, vt omnes, etiam remotissimae dicti morbi causae remoueantur.

ERRATA.

- p. 21. lin. 28. quorum l. quorum.
 — 23. — 13. poterant l. poterant.
 — 49. not. d) Aromatarius, l. ab Aromatariis.
 — 58. lin. 12. sed illa adsertione. l. sed pugnat potius cum illa adsertione.

PRAE-

 PRAENOBILISSIMO CANDIDATO

S. D.

P R A E S E S.

Gratissimum mihi est, quod hodierna luce publico quodam testimonio testificari possim, *Te* maximo cum studio in nostra musarum, sed et singulis disciplinis medicis operam dedisse, morumque probitate ita excelluisse, ut non solum *Tibi* bene cuperem, sed etiam propter eximias ingenii *Tui* dotes atque diligentiam vehementer *Te* amandum putarem. Lubenter itaque, data occasione, aditum *Tibi* paravi ad summum *Tuum* Maecenatem, facile enim praevidi, *Te* felici cum augurio in illius domum atque familiaritatem intraturum, rebusque *Tuis* optime me prospecturum esse, cum seni venerabili,

nerabili, gratissima mentis recordatione a me quoque colendi, illas committerem. Nec me fefellit spes mea. Talem enim *Te* gefisti, qualem *Te* fore speravi. Berolini enim animos omnium honorum et praesertim amicitiam *Viri Perillustri Cothenii*, de cuius in *Te* meritis profusus ipse iam loquutus es, ingenuitate, humanitate, candore atque probitate *Tua Tibi* conciliafisti, multaque eruditione in magno illo medicarum scientiarum Emporio denuo ornafisti ingenium *Tuum*. Summos in arte nostra nunc capeffis honores, mihi que haec contingit felicitas, vt illis in *Te* conferendis, viri meritiffimi, discipulique olim aman- tiffimi felicitatem augere possim. Liceat mihi, hac occasione exoptata non solum amorem meum erga *Te* sincerrimum *Tibi* testari, sed et omne felicitatis genus *Tibi* apprecari ex intimo cordis affectu. *Vivas* terque quaterque beatus, capiant aegroti summum ex consiliis *Tuis* solatium et auxilium, sisque mei memor, cui memoria *Tui* semper erit gratiffima! Sc. Trai. ad Viadr. d. i. Octobr. MDCCLXXXIV.

P. S.

P. S. Addere mihi liceat obseruationem quandam, mihi relatam, quae ad difertationem *Tuam* propius spectat. In pago, nostrae vrbi vicino, ante aliquot annos a cane rabido demorsa est vacca rustici pauperimae conditionis, quae lacte suo illum et filiam eius fere vnice alebat. Ignorabant incolae huius pagi, canem fuisse rabidum, itaque lac huius vaccae comedere pergebat rusticus cum filia sua. Post aliquot menses vero vacca a rabie correpta mortua, intra anni spatium et rusticum et filium hydrophobia inuasit, et vtrique tristissima morte perierunt.

PRAENOBILISSIMO
ATQVE EGREGIE DOCTO

B O E H R

I. T. P Y L,

D. REL.

Reddo, quod, antequam Gratiofo Medicorum Ordini Viadrino offerre volueris, perlustrandum mihi praeberere **TIBI** placuit egregium eruditionis **TVAE** Specimen. Nil reperi addendum, paucissima notanda, miratus **TE** tam breui tempore, multa vero lectione acquisita dogmata tam arte retinuisse, tam accurate exposuisse et declarasse, propriisque explicationibus et additamentis ditasse. Nil superest igitur, nisi vt, quem diu amaui virum egregiis animi et ingenii dotibus, vitaeque candore eximium, quem mei amantem comperi sincerum, strenuumque veritatis indagatorem, **TIBI** egregios profectus, eximium Specimen, capessenda studiorum proemia ex animo gratuler. Minime dubito, quin felix aegrorum cura, proborum amor, omnigenaeque vitae felicitas **TVAM** sint sequutura indu-

industriam, TVAM comitatura probitatem
 atque eruditionem. Sic dignus laborum
 fruaris proemiis, indefesso studio obtentam
 cognitionem in aegrotorum salutem, rei-
 publicae utilitatem propriamque exhibeas
 felicitatem, vitam semper agas faustissimam,
 amicorum memor, inter quos me semper
 habebis sincerrimum, ad quaeuis officiorum
 genera paratissimum. Dabam Berolini,
 Mense Septembris, MDCCCLXXXIV.

n
n
-
s
,
r
l
,

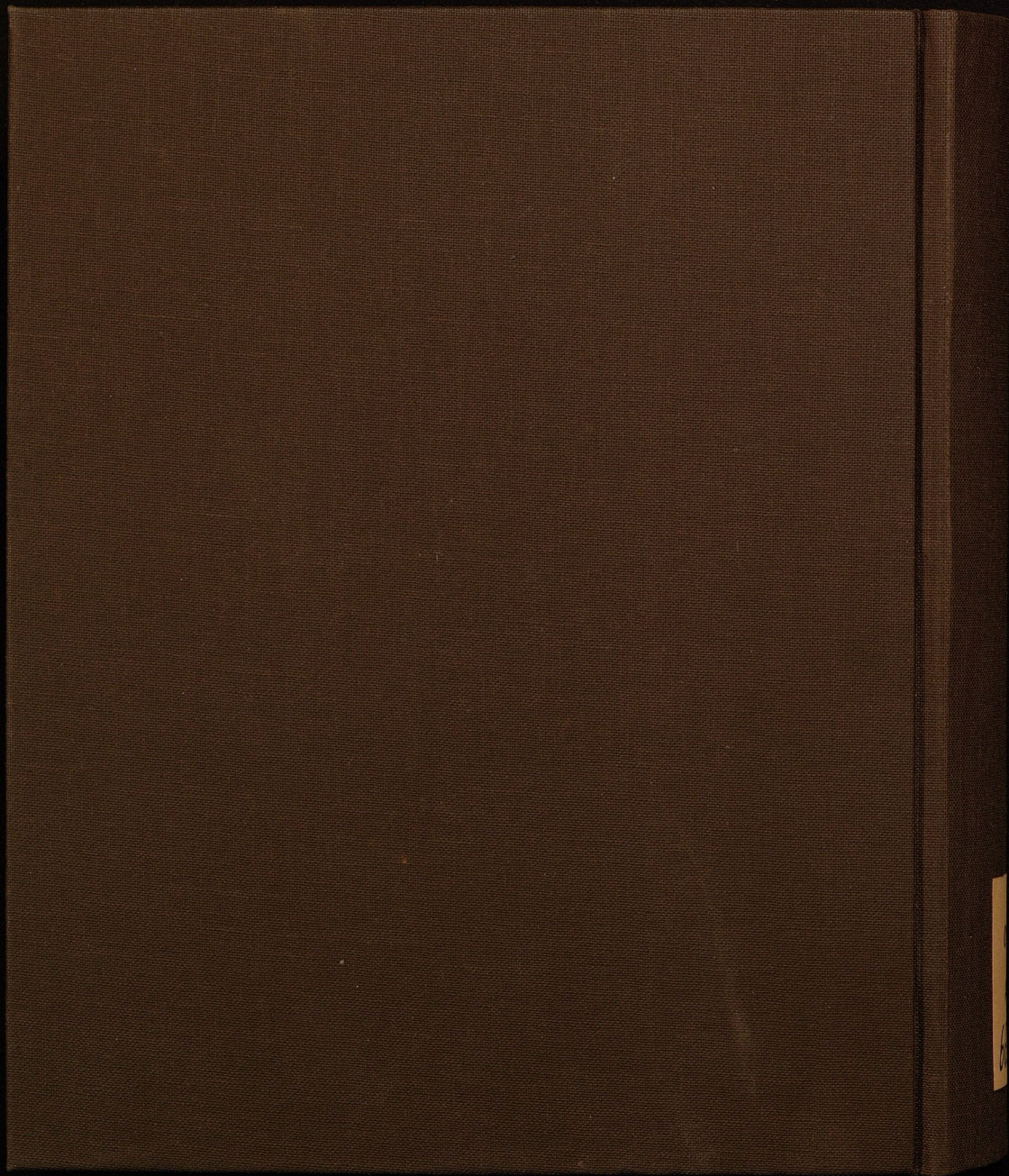

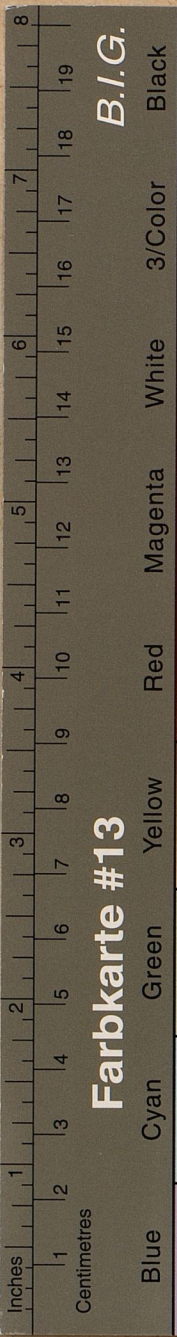
01 A 6631 ✓

ULB Halle
004 931 246

3

B.I.G.

Farbkarte #13

DE
HYDROPHOBIA
ET
ABIE CANINA.

3.

PRAESIDE
ANN. CHRISTOPH. ANDREA
MAYER

RENISS. PRINC. HEREDIT. BORVSS.
A CONS. AVL.

D. ET PHIL. DOCT. MED. THEOR. ANATOM.
PSIOL. CHIR. ET ART. OBSTET. PROF. PVBL.
DIN. CIRCVLII LEBVSIENSIS ET CIVITATIS
FRANCOVRTANAE PHYSICO, ACAD. CAES.
NAT. CVRIOS. SODALI, H. T. FACVLT.
MED. PRODECANO,

GRADVM DOCTORIS
MEDICINAE ET CHIRVURGIAE
LEGITIME CAPESSVRVS

IE OCTOBRIS dloJocclXXXIV.

PVBLICE DISPVTABIT
AVCTOR

GEORGIVS HENRICVS BOEHR,
FREYSTADIENSIS SILESIVS.

TRAIECTI AD VIADRVM,
E TYPOGRAPHEO WINTERIANO.